

Pyrrhonian Skepticism: the perpetual quest for truth or the everlasting suspension of judgment? (toward a solution to the problem of inquiry in sextus empiricus)

Iman Khodafard¹ | Saeed Bina-ye Motlagh² | Reza Koorang Beheshti³

1. PhD Candidate, Department of Philosophy, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: i.khodafard@ltr.ui.ac.ir

2. Professor, Department of Philosophy, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: said_binayemotlagh@yahoo.fr

3. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Philosophy, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: r.koorangbeheshti@ltr.ui.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received 02 October 2025

Received in revised form 26
January 2026

Accepted 07 February 2026

Published online 14 July 2026

Keywords:

Pyrrhonian Skepticism, Sextus
Empiricus, Suspension of
Judgment, Inquiry,
Tranquility.

This paper investigates a tension in PH I.1–2 and 28–29. In the first passage, the Pyrrhonian skeptic is portrayed as one who “continues” inquiry in pursuit of truth; in the latter, however, he is said to abandon inquiry unexpectedly upon arriving at an unforeseen endpoint: epoché (suspension of judgment) together with its accompanying state of ataraxia (tranquility). At first glance, these accounts seem to imply that the Pyrrhonist both persists in endless inquiry and yet brings inquiry to a halt once tranquility is achieved. Some scholars maintain that Pyrrhonian inquiry is not a form of philosophical investigation in the ordinary sense: its aim is not truth but tranquility, and the skeptic therefore abandons the pursuit of truth once suspension of judgment seems sufficient for peace of mind. Others, by contrast, argue that the inquiry must remain truth-directed, since without such an orientation suspension of judgment would lose its significance and tranquility could not be attained. We argue that the ataraxia accompanying suspension of judgment is not identical to the tranquility originally sought by the Pyrrhonist. The alleged tension, therefore, stems from a conflation of two distinct senses of ataraxia.

Cite this article: Khodafard, I.; Bina-ye Motlagh, S. & Koorang Beheshti, R. (2026). Pyrrhonian Skepticism: the perpetual quest for truth or the everlasting suspension of judgment? (toward a solution to the problem of inquiry in sextus empiricus). *Journal of Philosophical Investigations*, 20 (55), 517-538. <https://doi.org/10.22034/jpiut.2026.69462.4244>

© The Author(s).

Publisher: University of Tabriz.

Extended Abstract

The aim of this paper is to resolve an apparent contradiction in Sextus Empiricus' *Outlines of Pyrrhonism* (PH I.1–2 and 28–29). In the first passage, the Pyrrhonian skeptic is portrayed as someone who “continues” inquiry in search for truth; in the latter, however, he is said to abandon searching for truth unexpectedly upon arriving at an unforeseen endpoint, i.e. *epoché* (suspension of judgment), together with its accompanying state of *ataraxia* (tranquility). At first glance, these accounts seem to imply a contradiction according to which the Pyrrhonist both persists in endless inquiry and yet brings inquiry to a halt once tranquility is achieved.

Scholars have proposed different ways of resolving this apparent contradiction. Some deny that the skeptic has any genuine interest in discovering truth, while the others, dividing skeptical inquiry into two phases (pre-skeptical and full-fledged) deny the inconsistency. The second interpretation, however, raises a new problem. If the skeptic in his pre-skeptical phase begins inquiry with the aim of discovering truth, why should he continue to seek truth once he has become a full-fledged skeptic? Some have attempted to resolve this problem by arguing that, for *epoché* and inquiry to retain their meaning, skeptical investigation must remain truth-directed. Others have suggested that what prompts the skeptic to continue his search for truth are contingent factors such as education, psychological disposition, or similar factors.

Both interpretations share a mistake: they assume that the tranquility (*ataraxia*) that accompanies suspension of judgment is equivalent to the tranquility that might be attained through the discovery of truth. We argue that these two forms of tranquility are fundamentally different, above all in their stability. The tranquility tied to suspension of judgment is always precarious, threatened by new arguments and evidence. This instability, in turn, motivates the skeptic to inquire into the truth anew. Thus, even if truth is not the skeptic's explicit goal, tranquility cannot be securely maintained without it.

One might object that if the skeptic initially assumed that truth alone guarantees tranquility, this very conviction would itself disturb his peace of mind. But such an assumption is unnecessary. The skeptic does not presuppose that only truth leads to tranquility in order to embark on inquiry. In other words, in order to search for truth, the Skeptic should not have a rational assumption that truth alone guarantees tranquility. It can be an unconscious psychological assumption. His initial motivation may derive from many sources—education, psychological disposition, other philosophers' recommendation, or any other factor. Yet once the skeptic begins his search and fails to discover truth, he turns to suspension of judgment. This provides a provisional peace of mind, while also perpetuating the seemingly endless cycle of investigation. In this sense, suspension of judgment functions both as the condition for the continuation of inquiry and as a temporary source of tranquility.

Since the skeptic does not commit himself dogmatically to one exclusive path, he remains open to alternative routes toward tranquility. Nevertheless, in fact, suspension of judgment—though seems to be an available route—cannot yield stable tranquility, for it remains perpetually exposed to new challenges. When alternative paths, including suspension of judgment, cannot prepare stable peace of mind, the skeptic continues along his original course: the search for truth.

Given what was said and drawing on Brian C. Ribeiro's (2021) notion of “aspirationalism,” we propose that the Pyrrhonian skeptic, much like the Stoic sage, should be regarded as an

ideal type rather than an actual person. Ribeiro maintains that, although Sextus did not regard Pyrrhonian skepticism as psychologically impossible, the “skeptic” ought to be understood as an ethical ideal-type, and Pyrrhonism as a doctrine about the good life—a eudaimonistic, happiness-oriented conception. On this view, the skeptic desires and strives to acquire the traits of that moral ideal-type; but failure to attain those traits does not thereby disqualify one from being a skeptic. Likewise, to say “a Christian is one who loves his neighbor and leaves judgment to God” does not imply that anyone who fails to live up to this standard is not a Christian. Within such a framework it is sufficient that the Christian affirms the ideal and aspires to it. The Stoic sage, the Christian, and the skeptic are all instances of ideal types: one should not expect their full realization in history, although near-exemplars may be found. (Ribeiro 2021, 55) We need not posit an actual Pyrrhonian who attained tranquility by discovering truth about everything. Even the proposal that universal suspension of judgment could yield tranquility runs into the same problem: such suspension is not achievable in practice and, even if achieved, would not be immune to disruption by new arguments. The Pyrrhonian who could suspend judgment universally is, therefore, an ideal rather than a historically actual figure.

In conclusion, suspension of judgment plays a paradoxical double role in Pyrrhonian skepticism: it sustains philosophical inquiry while offering only fragile tranquility. The skeptic is thus caught in a cycle where inquiry cannot culminate in truth, yet tranquility cannot be stably secured without it. This tension defines the Pyrrhonian philosophical life. It prevents skepticism from collapsing into dogmatism, but also ensures that the skeptic’s pursuit of tranquility remains perpetually unfinished.

شکاکیت پورونی؛

جست‌وجوی دائمی حقیقت یا تعلیق همیشگی حکم؟ (تلاشی برای پاسخ به مسئله پژوهش در شکاکیت

سکستوس امپیریکوس)

ایمان خدافرد^۱ | سعید بینای مطلق^۲ | رضا کورنگ بهشتی^۳ ✉

۱. پژوهشگر دکتری، گروه فلسفه، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: i.khodafard@ltr.ui.ac.ir

۲. استاد گروه فلسفه، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: said_binayemotlagh@yahoo.fr

۳. نویسنده مسئول، استادیار گروه فلسفه، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: r.koorangbeheshhti@ltr.ui.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	پرسش اصلی این مقاله این است که چگونه می‌توانیم دو ادعای ناسازگاری را که در آغاز کتاب نخست طرح‌های کلی شکاکیت پورونی، اثر سکستوس امپیریکوس، در بندهای ۱-۲ و ۲۸-۲۹ طرح می‌شود به‌نحو سازگار تفسیر کنیم و ناسازگاریِ موردِ ادعا را ظاهری بدانیم. ناسازگاری آنجاست که در بندهای ۱-۲ گفته می‌شود که پورونی کسی است که در جست‌وجوی حقیقت پژوهش را «پیوسته» ادامه می‌دهد اما در ۲۸-۲۹ گفته می‌شود که پورونی کسی است که گرچه به جست‌وجوی حقیقت اشتغال دارد اما در میانه مسیر به‌طور اتفاقی از پژوهش دست می‌کشد چون به نقطه پایانی می‌رسد که انتظارش را نداشت. یعنی به «تعلیق حکم» می‌رسد و هم‌زاد این تعلیق حکم همان بی‌تشویشی است که در پی آن بود. بدین‌سان، ظاهراً، چنین نیست که پورونی پیوسته پژوهش کند، «اما آن‌ها کماکان پژوهش می‌کنند». برخی کوشیده‌اند برای رفع این ناسازگاریِ موردِ ادعا نشان دهند که پژوهش پورونی‌ها اصلاً پژوهش در معنای معمول نیست و بنا نیست حقیقت جست‌وجو شود بلکه هدف صرفاً بی‌تشویشی است و اگر از طریق حقیقت این بی‌تشویشی به دست نیامد و تعلیق حکم به بی‌تشویشی انجامید، آنگاه پورونی به کلی جست‌وجوی حقیقت را رها می‌کند. برخی نیز نشان داده‌اند که، در معنایی حداقلی، باید جست‌وجوی حقیقت را در پژوهش پورونی‌ها گنجانده و، در نتیجه، اگرچه حقیقت هدف پورونی نیست اما پژوهش وی باید به قصد حقیقت باشد، وگرنه خود تعلیق حکم بی‌معنا می‌شود و بی‌تشویشی به دست نمی‌آید. در این مقاله نشان داده‌ایم که بی‌تشویشی هم‌زاد تعلیق حکم همان بی‌تشویشی‌ای نیست که پورونی در پی آن بوده است و ناسازگاریِ موردِ ادعا برآمده از خلط دو معنای لفظ بی‌تشویشی‌ست.
کلیدواژه‌ها: شکاکیت پورونی، سکستوس امپیریکوس، تعلیق حکم، پژوهش، بی‌تشویشی	

استناد: خدافرد، ایمان؛ بینای مطلق، سعید و کورنگ بهشتی، رضا. (۱۴۰۵). شکاکیت پورونی: جست‌وجوی دائمی حقیقت یا تعلیق همیشگی حکم؟ (تلاشی برای پاسخ به مسئله پژوهش در شکاکیت سکستوس امپیریکوس)، پژوهش‌های فلسفی، ۲۰ (۵۵)، ۵۳۸-۵۱۷.

<https://doi.org/10.22034/jpiut.2026.69462.4244>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه تبریز.

مقدمه

مفصل‌ترین مکتوباتی که گزارش‌هایی قابل‌اعتماد از شکاکیت پورونی^۱ ارائه می‌دهند متعلق به سکستوس امپیریکوس^۲ است. سکستوس در زمانه‌ای میان اوایل قرن دوم تا اوایل قرن سوم میلادی می‌زیسته است^۳، از رنسانس به این سو، پس از افلاطون و ارسطو، آثار وی از اثرگذارترین مکتوبات فلسفی جهان باستان است.^۴ مهم‌ترین مکتوب وی کتابی ست با نام *Πυρρώνειοι* / *Pyrrhōneioi hypotypōseis* (طرح‌های کلی [شکاکیت] پورونی)^۵. خود این کتاب به سه کتاب تقسیم می‌شود. سکستوس در کتاب نخست طرح‌های کلی [شکاکیت] پورونی^۶ به *καθόλου λόγος* / *katholou logos* یا لوگوس کلی شکاکیت می‌پردازد. لوگوس یا بیان کلی شکاکیت از جمله شامل ویژگی تمایزبخش شکاکیت^۷، چستی مفهوم^۸ آن و اصول و مبادی^۹ آن، استدلال‌های آن^{۱۰}، چستی معیار^{۱۱} آن و غایت^{۱۲} آن می‌شود.^{۱۳} لچارچوب و ساختار شکاکیت پورونی را در همین بندهای آغازین کتاب طرح‌ها می‌توان دریافت و کوشید برداشتی سازگار از آن ارائه کرد (نک. هنکینسون، ۱۹۹۸؛ اسمیت، ۲۰۲۲ و بیلی، ۲۰۰۲). اما در مواردی با عباراتی برخورد می‌کنیم که دست‌کم در نگاه نخست سازگار به نظر نمی‌رسند. در این مقاله بر یکی از این ناسازگاری‌ها متمرکز می‌شویم.

پرسش اصلی این مقاله این است که چگونه می‌توانیم دو ادعای ناسازگاری را که در آغاز همین کتاب، یعنی کتاب نخست طرح‌ها، در *PH I.1-2* و *PH I.28-29* طرح می‌شود به‌نحو سازگار تفسیر کنیم و مدعی باشیم که ناسازگاری ظاهری است. سکستوس در *PH I. 1-2* می‌گوید:

برای کسانی که در پی شیء‌مایی هستند، یا کشف نتیجه می‌شود، یا انکار کشف و اعتراف به ناشناختنی‌بودن، یا استمرار پژوهش.^{۱۴} بی‌گمان، به این دلیل است که در پژوهش‌های فلسفی نیز برخی گفته‌اند که حقیقت را کشف کرده‌اند، برخی اذعان کرده‌اند که [حقیقت را] نمی‌توان دریافت، و دیگران

^۱ از این پس، در متن این مقاله، همانند خود سکستوس در آثارش، از لفظ «شکاک» و «شکاکیت» و «پورونی» به‌تنهایی یا به‌جای هم استفاده می‌کنیم و در همه موارد مقصود شکاک پورونی و شکاکیت پورونی است.

^۲ Σέξτος Ἐμπειρικός / Sextos Empirikos

^۳ «بیشتر پژوهشگران، اگرچه به‌دلایل مختلف، پذیرفته‌اند که... سکستوس در حدود ۱۴۰-۱۶۰ تا ۲۲۰-۲۳۰ م می‌زیسته است». (فلوری، ۲۰۰۲، ۵)

^۴ جاناتان بارنز در آغاز مقدمه‌ای که بر ترجمه انگلیسی طرح‌های کلی شکاکیت پورونی نوشته به این تأثیر اشاره می‌کند (آناس و بارنز، ۲۰۰۰، xi). همچنین در این خصوص، نک. پلگرن، ۱۹۹۷، ۱۵.

^۵ ὑποτυπώ / hypotypōō در معنای «طرح... را کشیدن، اجمالاً شرح‌دادن» است و ὑποτυπώσεις / hypotypōseis صورت جمع واژه ὑποτύπωσις / hypotypōsis از همین ریشه است و آن را به «طرح‌های کلی (Outlines)» ترجمه کرده‌اند. این کلمه حکایت از آن دارد که نویسنده قصد دارد طرحی اجمالی از اندیشه‌ها و مفاهیم اصلی پورونی را ارائه کند، بی‌آنکه قصد پرداختن به جزئیات را داشته باشد. از اینجا به بعد از این کتاب با عنوان طرح‌ها یاد می‌کنیم.

^۶ در ادامه و در ارجاع به کتاب طرح‌های کلی [شکاکیت] پورونی شیوه معیار در ارجاع به این اثر سکستوس استفاده می‌کنیم. در این راستا، حروف *PH* در ارجاعات نماینده کتاب‌های سه‌گانه طرح‌های کلی [شکاکیت] پورونی است و کتاب‌های سه‌گانه با اعداد رومی (I, II, III) نشان داده می‌شوند.

^۷ τὸν χαρακτήρα τῆς σκέψεως / ton charaktēra tēs skepseōs

^۸ ἔννοια/ennoia

^۹ ἀρχαί/archai

^{۱۰} λόγοι/logoi

^{۱۱} κριτήριον / kritērion

^{۱۲} τέλος/telos؛ ماحصل و فعل و اثری که پس از تحقق کامل فلسفه‌ورزی شکاکانه، سرانجام، انتظارش را داریم.

^{۱۳} در کتاب نخست طرح‌ها همچنین درخصوص شیوه‌های استدلال شکاکانه، تمایز شکاکیت پورونی با دیگر مکاتبی که ادعا می‌شود با شکاکیت پورونی شباهت‌هایی دارند نیز پرداخته شده است.

^{۱۴} ἐπιμονὴν ζητήσεως / epimonēn zētēseōs

کماکان پژوهش می‌کنند.

در PH I.28-29 مدعی است که،

... داستانی که دربارهٔ آپلس نقاش گفته می‌شود دربارهٔ شکاک نیز رخ داد، زیرا می‌گویند که در حال نقاشی کردن یک اسب، و درحالی که می‌خواست در نقاشی کف [دهان] اسب را تقلید کند، آن چنان بارها ناکام می‌ماند که رها کرد و اسفنجی که با آن رنگ را از قلم‌مویش پاک می‌کرد برداشت و به سمت نقاشی‌اش پرتاب کرد. و وقتی آن [= اسفنج] با نقاشی برخورد کرد، نمایی از کف [دهان] اسب را تقلید کرد. پژوهندگان^۱ امیدوار بودند که از راه داوری درباب ناهنجاری پدیدارها و اندیشه‌ها به بی‌تشویشی دست یابند اما چون نتوانستند چنین کنند، به تعلیق حکم رسیدند. و هنگامی که به تعلیق حکم رسیدند، بی‌تشویشی به گونه‌ای اتفاقی آن را همراهی کرد، همان گونه که سایه، جسم را همراهی می‌کند.

چنان که از این متن برمی‌آید، ناسازگاری در اینجا نهفته است که در اولی گفته می‌شود که شکاک پورونی کسی است که در جست‌وجوی حقیقت پژوهش را پیوسته ادامه می‌دهد اما در دومی گفته می‌شود که شکاک کسی است که گرچه مشغول به جست‌وجوی حقیقت است اما در میانهٔ مسیر به‌طور اتفاقی از پژوهش دست می‌کشد، چون به نقطهٔ پایانی می‌رسد که انتظارش را نداشت. بدین‌سان، ظاهراً، چنین نیست که شکاکان پورونی پیوسته پژوهش کنند، «اما آن‌ها کماکان پژوهش می‌کنند». در این مقاله می‌کوشیم راه‌حلی برای این تناقض بیابیم.

شکاکیت باستانی از همان دوران باستان به دو جریان تقسیم شده است: (۱) شکاکیتی که از آکادمی افلاطون برآمده است و (۲) شکاکیت پورونی.^۲ اجمالاً، تفاوت اصلی این دو شکاکیت در این است که به‌زعیم سکستوس شکاکان آکادمی افلاطون گرفتار جزمیت سلبی هستند یعنی معتقدند و تصدیق می‌کنند که «شناخت ممکن نیست». اما شکاکان پورونی پژوهش می‌کنند،^۳ بی‌آنکه یافتن حقیقت را ناممکن بدانند یا ادعا کنند حقیقت را یافته‌اند.^۴ سکستوس در PH I.1-2 پژوهندگان حقیقت را بدین‌سان دسته‌بندی می‌کند:

در این راستا، نخست دو متنی را که در تفاسیر ناسازگار قلمداد شده‌اند ارائه می‌کنیم. سپس براساس این متون نقشه‌ای از مسیر پژوهش شکاکانه ارائه می‌کنیم و نشان می‌دهیم که چرا در تفاسیر ادعای ناسازگاری میان این متون مطرح شده است و سپس از رهگذر نقد این تفاسیر نشان می‌دهیم که چرا اصلاً ناسازگاری‌ای در کار نیست و چرا در تفاسیر چنین ناسازگاری‌ای

^۱οἱ σκεπτικοί / hoi skeptikoi

^۲οἱ δὲ ἐτι ζητοῦσιν / hoi de eti zētousin

^۳ تقسیم‌بندی دیگری نیز در تاریخ شکاکیت باستانی وجود دارد. در این تقسیم‌بندی ترکیبی از تفاوت‌های فلسفی و گسست‌های تاریخی منشأ تقسیم واقع شده‌اند. برای آشنایی با این تقسیم‌بندی و نمایندگان هریک از شقوق آن، ازجمله نک. Brochard 1899. ویکتور بروشارد سنت شکاکیت را به چهار دسته تقسیم می‌کند: (۱) شکاکیت عملی یا شکاکیت اخلاقی که نمایندگان آن پورون و تیمون هستند؛ (۲) شکاکیت نسبی‌گرایانه یا شکاکیت آکادمی؛ (۳) شکاکیت جدلی که نمایندگان آن آئیسیدموس و آگریا هستند؛ (۴) شکاکیت تجربه‌باور که نمایندگان آن پزشکان تجربه‌باور و ازهمه‌مهم‌تر سکستوس امپیریکوس است. این تقسیم هم تقسیمی تاریخی‌ست که گسست‌های زمانی میان جریان شکاکیت را لحاظ می‌کند و هم تقسیمی مفهومی‌ست.

^۴ζητοῦσι δὲ οἱ σκεπτικοί / zētousi de hoi skeptikoi

^۵ سیسرون (Cicero; 106–43 BCE) در دربارهٔ اهل آکادمی (Academica) از آرکسیلاوس (Arcesilaus; 315/4–241/40 BCE) و کارنئادس (Karneades; 214–129/8 BCE) که نمایندگان شکاکیت آکادمی هستند، گزارشی ارائه می‌دهد که به‌موجب آن اهالی آکادمی دستیابی به شناخت را ناممکن نمی‌دانند. برخی ازجمله استریکر (۱۹۹۶، ۱۳۶) و نیز روبرتو پولیتو (۲۰۰۷) در اصالت چنین تقسیمی تردید روا داشته‌اند. ماشوکا (۲۰۲۱) معتقد است که به یک معنا اهالی آکادمی جزمی بوده‌اند و به یک معنا اهل تعلیق حکم. آن‌ها درخصوص باورهای مرتبه‌اول می‌توانند اهل تعلیق حکم باشند اما درخصوص باورهای مرتبه‌دوم دچار جزمیت سلبی هستند و در همین نقطه است که با پورونی‌ها تفاوت دارند. چون پورونی‌ها هم درخصوص باورهای مرتبه‌اول هم مرتبه‌دوم تعلیق حکم را به کار می‌گیرند.

برجسته شده است. ادعای ما این است که تعلیق حکم که پورونی‌ها به آن شهرت دارند نه نقطه پایان پژوهش بلکه شرط پژوهش است. زیرا پژوهش تا جایی ادامه می‌یابد که به حقیقت نرسیده باشیم و این نقطه، یعنی آن دقیقه‌ای از پژوهش که هنوز حقیقت را درباره موضوعی نیافته‌ایم، همان نقطه تعلیق حکم است. آنچه موجب شده است که مفسران ناسازگاری میان سخنان سکستوس در PH I.1-2 و PH I.28-29 بیابند این است که تعلیق حکم را نقطه پایان پژوهش انگاشته‌اند و پژوهش شکاکانه پورونی را پژوهشی برای حصول حقیقت قلمداد نکرده‌اند بلکه، در دست‌ودل‌بازانه‌ترین تفاسیر، پژوهش شکاکانه پورونی را معطوف به حقیقت^۱ به شمار آورده‌اند. نویسندگان این مقاله برآن‌اند که پژوهش شکاکانه پورونی به همان معنا پژوهشی فلسفی است که پژوهش خصم شکاکان پورونی (یعنی نظریه‌باوران). به بیان روشن‌تر، پورونی‌ها نیز درنهایت در پی حصول حقیقت‌اند چون بی‌تشویشی جز با حصول حقیقت حاصل نمی‌شود. این درست است که پژوهش شکاکانه غایتش حصول بی‌تشویشی است اما اگر حقیقت برای فیلسوفی صرفاً در نسبت با چیزی دیگر ارزشمند باشد و فاقد ارزش ذاتی باشد به این معنا نیست که پژوهش او پژوهشی فلسفی نیست و او را از فیلسوف بودن ساقط نمی‌کند، اگرچه برخی تفاسیر از جمله استریکر (۲۰۲۲) و پالمر (۲۰۰۰) کوشیده‌اند نشان دهند که پژوهش شکاکانه پورونی، به معنای دقیق کلمه، پژوهشی فلسفی نیست چون در پی حقیقت نیست و صرفاً به تعلیق حکم و بی‌تشویشی حاصل از آن دلخوش می‌ماند و انگیزه‌ای برای یافتن حقیقت ندارد.

نقشه راه پژوهش شکاکانه و تولد ناسازگاری در متن

شکاک به‌سان دیگر فیلسوفان فلسفه را به قصد یافتن حقیقت می‌آغازد، یعنی می‌کوشد تعیین کند که کدام پدیدارها صادق‌اند و کدام کاذب، یعنی تعیین کند که کدام پدیدارها چنان‌که به نظر می‌رسند در واقعیت هم چنان‌اند. اما در میانه مسیر دچار وضعیتی می‌شود که از تعیین چنین چیزی عاجز است و، از این‌رو، حکمش را درخصوص صدق و کذب پدیدارها تعلیق می‌کند. هم‌زاد^۲ همراه این تعلیق حکم بی‌تشویشی در باب باورهاست:

زیرا فلسفیدن را آغاز کرد که پدیدارها را بسنجد و دریابد کدام حقیقی است و کدام کاذب تا اینکه به بی‌تشویشی برسد اما در اختلاف‌نظری متکافئ^۳ گرفتار آمد و چون نتوانست درباره آن داوری کند حکم را تعلیق کرد. و همین که حکم را تعلیق کرد، به‌طور اتفاقی بی‌تشویشی درباب باورها با آن همراه شد. (PH I.26)

بدین‌سان، اگرچه بنا بود با تعیین صدق و کذب پدیدارها به بی‌تشویشی دست یابد، به‌سبب تعارض‌های موجود میان تصدیق‌ها و پدیدارها نمی‌تواند تصدیقی را بر تصدیقی دیگر و پدیداری را بر پدیداری دیگر مرجح بداند و این همان وضعیتی است که وی به آن دچار می‌شود. در چنین وضعیتی است که جز تعلیق حکم چاره‌ای نمی‌یابد.

آن نقطه پایان که شکاک انتظارش را نداشت رسیدن به بی‌تشویشی‌ای^۴ است که در پی تعلیق حکم و نه حصول حقیقت به دست آمد. از اینجا به بعد، مفهومی پا به صحنه می‌گذارد که از اصلی‌ترین مفاهیم در شکاکیت پورونی است: تعلیق حکم یا اپوخه^۵.

^۱truth-directed

^۲ تأکید بر کاربرد لفظ «هم‌زاد» در اینجا برای نشان‌دادن جنبه‌ای است که سکستوس با به‌کاربردن لفظ سایه (σκιά) می‌خواهد آن را برساند. بی‌تشویشی همچون سایه‌ای است که جسمی را دنبال می‌کند (παρηκολούθησεν ὡς σκιά σώματι). راجر ایکورن (Roger Eichorn) به‌طور جامع به تفاسیر ممکن از رابطه تکافؤ و تعلیق حکم پرداخته است. نک. ایکورن، ۲۰۲۰، ۱۹۰-۱۹۶.

^۳τὴν ἰσοσθενὴ διαφωνίαν / tēn isosthenē diaphonian

^۴ἀταραξία / ataraxia: این واژه برآمده از فعل παράσσω / tarasso به معنای «مشوش کردن، آشفتن» است.

^۵ἐποχή / epochē: برآمده از فعل ἐπέχω / epechō به معنای «بازایستادن و متوقف شدن» است و در ادبیات شکاکانه به تعلیق حکم ترجمه می‌شود. سکستوس در PH I.10/اپوخه را به «بازایستادن عقل (στάσις διανοίας / stasis dianoias)» تعبیر می‌کند.

آنچه بی‌تشویشی خوانده شد جفت همزاد این مفهوم تلقی می‌شود که، به تعبیر سکستوس، چون سایه آن را دنبال می‌کند:

پژوهندگان^۱ امیدوار بودند که از راه داوری درباب ناهنجاری^۲ پدیدارها و اندیشه‌ها به بی‌تشویشی دست یابند اما چون نتوانستند چنین کنند، به تعلیق حکم رسیدند. و هنگامی که به تعلیق حکم رسیدند، بی‌تشویشی به گونه‌ای اتفاقی آن را همراهی کرد، همان گونه که سایه، جسم را همراهی می‌کند.^۳ (PH I.29)

در PH I.8 به اجمال مسیری که شکاک برای رسیدن به مرحله تعلیق حکم طی می‌کند تصویر می‌شود. در این تصویر، شکاک نخست (الف) پدیدارهای متعارض یا (ب) تصدیق‌های متعارض یا (ج) پدیدار و تصدیق متعارض را در برابر هم قرار می‌دهد. آنچه از این برابر نهادن^۴ حاصل می‌شود تکافؤ یا قوت برابر^۵ است میان هریک از طرفین در (الف) یا (ب) یا (ج) و از این تکافؤ برای شکاک تعلیق حکم حاصل می‌شود. وی برای آنکه بتواند در عمل برابر نهادن توفیق یابد، از جعبه‌ابزاری استفاده می‌کند که در آن الگوهای^۶ استدلالی وجود دارد که «به وسیله آن‌ها تعلیق حکم نتیجه می‌شود»^۷ (PH I.35). چنان که پیش‌تر گفته شد، تعلیق حکم رسیدن به بی‌تشویشی در مورد عقاید^۸ را به دنبال دارد (PH I.25).

نقشه راه پژوهش شکاکانه آن‌چنان که در آغاز مدنظر بوده است: مشاهده ناهنجاری و تعارض ← جست‌وجوی حقیقت درخصوص بیان‌های نامنسجم درباره یک چیز از طریق پژوهش فلسفی ← یافتن حقیقت ← رسیدن به بی‌تشویشی (آتاراکسیا)

پژوهش شکاکانه آن‌چنان که در عمل پیش می‌رود: مشاهده ناهنجاری و تعارض ← جست‌وجوی حقیقت درخصوص بیان‌های نامنسجم درباره یک چیز از طریق پژوهش فلسفی ← ناتوانی در حصول حقیقت به سبب فقدان شواهد و ادله کافی به نفع یکی از طرفین (تکافؤ شواهد و ادله) یا بودن شواهد و ادله‌ای با وزن و قوت برابر به نفع طرفین ← پرهیز از حکم درخصوص بیان‌های نامنسجم درخصوص یک چیز (تعلیق حکم) ← حصول غیرمنتظره بی‌تشویشی (آتاراکسیا)

چنین نیست که با تعلیق حکم کار شکاک به پایان رسد. به بیان دیگر، چنین نیست که پژوهش شکاکانه درخصوص فلان موضوع یک بار انجام شود و برای همیشه به پایان رسد بلکه، مطابق PH I.2، شکاکان پورونی اگرچه نه تصدیق می‌کنند که به حقیقت درباره فلان موضوع دست یافته‌اند نه تصدیق می‌کنند که دست یافتن به حقیقت درباب فلان موضوع ممکن نیست، اما درباب آن فلان موضوع کماکان پژوهش می‌کنند.^۹ به عبارت دیگر، اگرچه پژوهنده پورونی حکم را درخصوص موضوعی تعلیق کند اما با تعلیق حکم پژوهش نیز ادامه می‌یابد. به همین دلیل است که در PH I.7 جایی که سکستوس درباره عناوین انتسابی به شکاکان سخن می‌گوید یکی از این عناوین را پژوهنده^{۱۰} معرفی می‌کند و در توضیح می‌گوید که این عنوان به دلیل فعالیت

^۱οἱ σκεπτικοί / hoi skeptikoi

^۲ἀνωμαλία / anōmalian

^۳ἡ ἀταραξία παρηκολούθησεν ὡς σκία σώματι / hē ataraxia parēkolouthēsen hōs skia sōmati

^۴ἀντίθεσις / antithesis

^۵ἰσοσθένεια / isostheneia

^۶τρόποι / tropoi: این الگوها «به نحو هم‌نام به نام‌های "استدلال‌ها" و "مواضع" نیز خوانده می‌شوند»

οὓς καὶ λόγους καὶ τόπους συνωνύμως καλοῦσιν / hous kai logous kai topous synōnymōs kalousin.

^۷δι' ὧν ἡ ἐποχή συνάγεται / di' hōn epochē synagetai

^۸δόξαι / doxai

^۹ἐτι ζητοῦσιν / eti zētousin

^{۱۰}ζητητικός / zētētikos

شکاک در امر پژوهش کردن^۱ و تحقیق کردن^۲ به وی داده شده است. عناوینی که شکاکان با آن‌ها نامیده می‌شوند علی‌الاصول باید ارتباطی دائمی با آن‌ها داشته باشند.^۳ در نتیجه، انتظار می‌رود که پژوهشگری ویژگی همیشگی آن‌ها باشد. شرط پژوهش آن است که گرایش ذهنی^۴ تعلیق حکم باشد (نک. فریدمن، ۲۰۱۳). تعلیق حکم وضعیتی است میان ادله و شواهد $E1$ به نفع p و ادله و شواهد $E1$ به نفع $\sim p$. در نتیجه، تعلیق حکم حاصل از $E1$ و $E1$ را می‌توانیم $E1$ بخوانیم. ویژگی $E1$ این است که ثابت و تغییرناپذیر نیست و همواره می‌تواند با ارائه شواهد و ادله تازه متزلزل شود، هرچند دیگر بار، پژوهش، به جای رسیدن به نقطه یافتن حقیقت به نقطه $E2$ یا تعلیق حکمی دیگر برسد. از این رو، می‌توان مدعی بود که نه تنها پژوهش مستلزم تعلیق حکم است بلکه تعلیق حکم نیز مستلزم پژوهش است.

خصلت پیوسته پژوهش کردن در توضیحی که سکستوس، در همین بند، درخصوص عنوان انتسابی دیگر، یعنی سرگشته و درمانده بودن^۵ می‌آورد، روشن تر می‌شود. شکاک آپورتیکوس خوانده می‌شود یا در نتیجه سرگشته بودن و پژوهش کردن درباره همه موضوعات^۶ یا در نتیجه عاجز بودن در تصدیق کردن و تکذیب کردن^۷. بدین سان، روشن است که آپورتیکوس خواندن شکاک صرفاً به سبب بودن در وضعیت سرگستگی نیست بلکه به سبب پژوهش کردن پس از قرار گرفتن در وضعیت سرگستگی نیز هست. اما خود وضعیت سرگستگی نیز محصول پژوهش است. شکاک در آغاز در وضعیت آپوریا قرار دارد^۸ و برای گذار از این وضعیت آپوریا یا سرگستگی است که به پژوهش می‌پردازد. این آپوریای نخستین همان مرحله نخست، یعنی مواجهه با تعارضات یا ناهنجاری‌ها میان p و $\sim p$ است. اما تواند بود که در پایان مسیر نیز در وضعیت آپوریا قرار گیرد. بایستی میان این دو وضعیت آپوریا تفاوت‌هایی وجود داشته باشد. به بیان دیگر، باید میان سرگستگی حاصل از پژوهش و سرگستگی پیش از پژوهش تفاوتی وجود داشته باشد. و در نتیجه، باید میان تعلیق حکم پیش از پژوهش و سرگستگی حاصل از پژوهش تفاوت باشد. شکاک افزون بر عناوین مذکور با عنوان افکتیکوس^۹ در معنای تعلیق کننده حکم نیز خوانده می‌شود چون پس از پژوهش، انفعالی^{۱۰} در ذهن وی شکل می‌گیرد که احساس ناتوانی در حکم کردن است. بدین سان است که پژوهش مفهوم محوری و اصلی هر سه عنوان انتسابی به شکاکان است.^{۱۱}

با چنین تصویری، می‌توان دست‌کم سه گام در فرایند کار فلسفی پورونی تشخیص داد:

(۱) گام پیشاشکاکانه: در این گام شکاک به سان دیگر فیلسوفان هم‌عصرش در پی یافتن حقیقت در باب موضوعات مختلف است. او در این گام در وضعیت آپوریای پیش از پژوهش قرار دارد و امید دارد که با تعیین صدق و کذب فلان گزاره از سرگستگی حاصل از آن رهایی یابد؛

(۲) گام تعلیق موقت حکم: در این گام شکاک پس از پژوهش در باب فلان موضوع، به سبب وجود اختلاف فیصله نیافته

^۱ζητεῖν / zētein

^۲σκέπτεσθαι / skeptesthai

^۳ بودن نیز معتقد است که خصلت پژوهشگری خصلتی موقتی نیست. (بودن، ۲۰۲۴، ۴)

^۴mental attitude

^۵ἀπορητικός / aporetikos

^۶ἀπὸ τοῦ περὶ παντὸς ἀπορεῖν καὶ ζητεῖν / apo tou peri pantos aporein kai zeetein

^۷ἀπὸ τοῦ ἀμῆχανεῖν πρὸς συγκατάθεσιν ἢ ἄρνησιν / apo tou amēchanein pros synkatathesin ē arnēsin

^۸ لوکا کاستانیولی (۲۰۱۸) به شباهت‌ها و تفاوت‌های آپوریای سکستوس و افلاطون و ارسطو پرداخته است. درخصوص بودن شکاک در وضعیت تعلیق حکم پیش از پژوهش نک. برنان، ۱۹۹۹، ۹۶.

^۹ἐφεκτικός / ephektikos

^{۱۰}πάθος / pathos

^{۱۱} ماشوکا نیز مدعی است که خصلت پژوهندگی خصلت محوری هر سه عنوانی است که به پورونی‌ها نسبت داده می‌شود (ماشوکا، ۲۰۲۱، ۳۲۶، ۳۴۶).

میان پدیدارها، یا گزاره‌ها یا یک گزاره و یک پدیدار، چاره‌ای جز تعلیق حکم نمی‌بیند. او در این گام در وضعیت آپوریای پس از پژوهش قرار دارد و کماکان در اضطرابِ جستن حقیقت است؛

(۳) گام پژوهشگرانه: در این گام شکاک پورونی کماکان در پی جستن حقیقت است و چون لازمه جستن حقیقت تعلیق حکم است هم تعلیق‌کننده حکم است هم پژوهشگر و از تعلیق حکم به عنوان ابزاری برای ادامه پژوهش استفاده می‌کند. تعلیق حکمی که شکاک در این گام پژوهشش را با آن آغاز می‌کند نه حاصل آپوریای پیش از پژوهش بلکه حاصل آپوریای پس از پژوهش است. این گام را نه گام «شکاخانه» که گام «پژوهشگرانه» می‌نامیم تا از ترجمه سوگیرانه لفظ اسکپتیکوس^۱ که خصلت‌نمای کار اصلی و گام اصلی پورونی نیست پرهیز کرده باشیم.

پژوهش در هر موضوعی پیوسته با آپوریای پیش از پژوهش آغاز می‌شود و در گام دوم به تعلیق حکم می‌انجامد و در گام سوم با پژوهش دوباره و دوباره ادامه می‌یابد. پژوهشگر پورونی آنچه در گام دوم حاصل کرده، یعنی تعلیق حکم، را در گام سوم با خود به همراه دارد و تا حقیقت را نیابد پیوسته در حفظ وضعیت تعلیق حکم می‌کوشد. حفظ وضعیت تعلیق حکم یعنی در نظر داشتن ادله و استدلال‌های متکافئی که له و علیه وجود دارد. دستاورد گام دوم، یعنی تعلیق حکمی که حاصل پژوهش است، هم شرط ادامه پژوهش است هم سکون‌خاطری نسبی برای پژوهشگر پورونی فراهم می‌آورد. آنچه در این سه گام ثابت می‌ماند سرگشتگی درباره موضوع پژوهش است و آنچه تغییر می‌کند امید حصول حقیقت که پیوسته در هر گام کم و کمتر می‌شود؛ گرچه هرگز از میان نمی‌رود. گویی پژوهشگر پورونی در فرایند پژوهش و پیوسته‌قرارگرفتن در معرض ادله و استدلال‌های له و علیه، در موضوعات مورد پژوهش، با استقرایی بدبینانه امید حصول حقیقت در او کاسته می‌شود، گرچه از میان نمی‌رود. شایان ذکر است که برای توضیح این بدبینی نسبت به حصول حقیقت لازم نیست که شکاک به اعتبار و درستی ساختار استدلال استقرایی پایبند باشد و می‌توان این بدبینی را، همچنین، حاصل انطباعی دانست که به‌نحو روانی پیوسته در پژوهشگر پورونی تقویت شده است و آن انطباع این است که وی در فرایند پژوهش، در گام سوم، در مواجهه با ادله و استدلال‌های جدید، پیوسته به در بسته تکافؤ خورده است و چاره‌ای جز تعلیق حکم نیافته است.

عناوینی که در PH I.7 به شکاکان نسبت داده می‌شود، سکستوس به این ترتیب فهرست می‌کند: (۱) ζητητικός (۲) ἀπορητικός (۳) ἐφεκτικός. این ترتیب به‌نحو جالب‌توجهی حکایت از فرایند کار فلسفی شکاک دارد: در گام نخست شکاک پژوهشگر است؛ در گام دوم تعلیق‌کننده حکم است و در گام سوم، با قرارگرفتن در معرض ادله و استدلال‌های تازه، تعلیق‌کننده حکم و نیز پژوهشگر است. گام پس از پژوهش دوباره دیگر بار تعلیق حکم است (گام دوم) و مرحله پس از تعلیق حکم پژوهش (گام سوم) است و به همین سان این روند ادامه می‌یابد. گویی شکاک حتی از مسیر تعلیق حکم نیز نمی‌تواند به بی‌تشویشی به‌نحو تام‌وتمام برسد. چون اضطراب یافتن حقیقت کماکان در او هست. او در داشتن بی‌تشویشی از نظریه‌باور^۲ صرفاً یک گام جلوتر است و این گام همان تعلیق حکم و پژوهش است اما چنین نیست که به نقطه‌ای رسیده باشد یا برسد که بی‌تشویشی بی‌محدودیت و نامشروط باشد.

آرای غالب در ادبیات این بحث مخالف چنین تفسیری است (نک. سواوارسن، ۲۰۲۱، ۲۰۲۴؛ ماشوکا، ۲۰۲۱؛ هنکینسون،

^۱σκεπτικός / skeptikos

^۲ در PH I.29 شکاکان پورونی این‌گونه توصیف می‌شوند که / امید داشتند از طریق تعیین [صدق یا کذب] ناهنجاری پدیدارهای ادراکی و عقلی آتاراکسیا را به دست آورند.

... οἱ σκεπτικοὶ οὖν ἡλπίζον μὲν τὴν ἀταραξίαν ἀναλήψεσθαι διὰ τοῦ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν φαινομένων τε καὶ νοουμένων ἐπικρίναι ... hoī skeptikoi oūn ἔλπίζον μὲν τὴν ἀταραξίαν ἀναλήψεσθαι διὰ τοῦ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν φαινομένων τε καὶ νοουμένων ἐπικρίναι

^۳δογματικός / dogmatikos

۲۰۲۰: گرگیچ، ۲۰۱۲؛ پالم، ۲۰۰۰ و استریکر، ۲۰۲۲) و اعتقاد بر این است که شکاک پورونی از اساس برای رسیدن به بی‌تشویشی‌ست که در پی حقیقت است و حقیقت به‌خودی‌خود مورد نظر او نیست. این نظر مبتنی بر این عبارت سکستوس در طرح‌هاست که می‌گوید:

مبدأ علی شکاکیت را می‌گوییم آرزوی حصول بی‌تشویشی است. (PH I.12)^۱

آرزوی حصول بی‌تشویشی یا حصول آرامش هدف غایی شکاک است:

می‌گوییم، تاکنون، غایت شکاک در امور مرتبط با باور، بی‌تشویشی و در امور گریزناپذیر تعدیل انفعالات است. (PH I.25)^۲

پژوهشگران در این رأی اتفاق نظر دارند که غایت شکاکیت بی‌تشویشی است نه حقیقت. جست‌وجوی حقیقت صرفاً یکی از مسیرهای ممکن برای رسیدن به بی‌تشویشی‌ست. به نظر ما، همین تفسیر است که محل تولد تناقض میان PH I.1-2 و PH I.28-29 است.

گیسلا استریکر (۲۰۲۲، ۱۸۲-۱۸۳) معتقد است که وقتی که بی‌تشویشی به‌نحو غیرمنتظره برای شکاک حاصل آمد او برنامه جست‌وجوی حقیقت را رها می‌کند و علاقه‌اش به مسائل فلسفی را از دست می‌دهد. پژوهش‌های آتی او نیز به منظور نشان‌دادن تکافؤ استدلال‌های له و علیه هر اختلاف است. اما ادعای قوی‌تر استریکر این است که:

برخلاف ادعای نخست سکستوس مبنی بر اینکه شکاک به پژوهش کردن ادامه می‌دهد، پژوهش‌های فلسفی دقیقاً همان‌اند که شیوه زیست شکاک برای پرهیز از آن‌ها طراحی شده است. (استریکر، ۲۰۲۲، ۱۸۶)

به نظر استریکر، به‌کارگیری الگوهای استدلال شکاکانه^۴ صرفاً برای این است که فرد را از دلبستگی سبکسرانه به حل مسائل ازطریق عقل و استدلال خلاص سازند (استریکر، ۲۰۲۲، ۱۸۶).

پالم (۲۰۰۰، ۳۵۵) مدعی است که نه شکاک پورونی در پی حقیقت است نه سکستوس مدعی است که شکاک پورونی در پی حقیقت است. بدین‌سان وی ظاهراً آنچه سکستوس در PH I.1-2 می‌گوید نادیده می‌گیرد و همچنین معتقد است که هرکس از الگوهای ده‌گانه و پنج‌گانه بهره می‌برد نمی‌تواند به جست‌وجوی حقیقت مشغول باشد. در نظر وی، اگرچه سکستوس نمی‌خواهد توانایی شکاکانه را به گونه‌ای تعریف کند که به‌نحو ایجابی پیش‌بینی کند که نتیجه هر تحقیق و همه تحقیق‌ها تکافؤ و در پی آن تعلیق حکم است اما الگوهای استدلال شکاکانه که ابزارهای پژوهش شکاک‌اند به گونه‌ای هستند که چنین نتیجه‌ای را تضمین می‌کنند (پالم، ۲۰۰۰، ۳۵۹؛ ۳۶۴). در نظر پالم:

{سکستوس} این فرض نظریه‌باور را زیر سؤال می‌برد و رد می‌کند که بی‌تشویشی یا سعادت (و در نتیجه

^۱ ἀρχὴν δὲ τῆς σκεπτικῆς αἰτιώδῃ μὲν φαμεν εἶναι τὴν ἐλπίδα τοῦ ἀταρακτῆσειν. / archēn de tēs skeptikēs aitiōdē men phamen einai tēn elpida tou ataraktēsein

^۲ τὴν ἐλπίδα τοῦ ἀταρακτῆσειν / tēn elpida tou ataraktēsein

ἡμῶν δὲ ἄχρι νῦν τέλος εἶναι τοῦ σκεπτικοῦ τὴν ἐν τοῖς κατὰ δόξαν ἀταραξίαν καὶ ἐν τοῖς κατηναγκασμένοις μετριοπάθειαν. / phamen de achri nyn telos einai tou skeptikou tēn en tois kata doxan ataraxian kai en tois katēnankasmenois metriopatheian.

^۴ الگوهای استدلال شکاکانه یا skeptikoi topoi / σκεπτικοὶ τόποι مواضع استدلالی‌ای هستند که شکاک را در تعلیق حکم یاری می‌کنند. این الگوها در دسته‌های ده‌گانه (PH I.36-163)، هشت‌گانه (PH I.180-186)، پنج‌گانه (PH I.164-177) و دوگانه (PH I.178-179) دسته‌بندی شده‌اند. درخصوص الگوهای ده‌گانه نک. آناس و بارنز (۱۹۸۵). درخصوص الگوهای پنج‌گانه آگریا بنگرید به بارنز (۱۹۹۰) و نیز شنکویچ (۲۰۱۹). درخصوص الگوهای دوگانه نک. کاتاپانو (۲۰۱۷) و درخصوص الگوهای هشت‌گانه نک. هنکینسون (۱۹۹۸).

هدف پژوهش فلسفی) پیوند تنگاتنگ با شناخت حقیقت دارد... براین اساس، او می‌کوشد رویه پژوهش فلسفی را از آنچه به نظر وی جست‌وجوی نادرست و ناضرور حقیقت است تغییر دهد (پالمر، ۲۰۰۰، ۳۶۹).

نشان خواهیم داد که اگرچه هدف غایی شکاک حصول بی‌تشویشی است اما چنین نیست که او از پژوهش دست کشیده باشد و نیز پژوهشش نسبتی با حقیقت نداشته باشد.

دی‌یگو ماشوکا در مقاله‌ای با عنوان «آیا شکاک می‌تواند در پی حقیقت باشد؟»^۳ با در نظر گرفتن دو مرحله^۲ شکاک آتی و شکاک تمام‌عیار^۴ تفسیری متفاوت ارائه می‌کند. براساس این تقسیم، آنچه سکستوس در PH I.1-3 می‌گوید در خصوص شکاک تمام‌عیار است و آنچه در PH I.12 و PH I.25-29 می‌گوید درباره شکاک آتی است. در چنین تقسیم‌بندی‌ای شکاک تمام‌عیار و شکاک آتی در (۱) فعالیت و (۲) در موضوع پژوهش مشترک‌اند اما در هدفی که در پژوهششان دنبال می‌کنند متفاوت‌اند. یعنی پورونی تمام‌عیار به ارزیابی استدلال‌های جزمی متعارض می‌پردازد نه به قصد یافتن حقیقت بلکه به قصد ایجاد و حفظ وضعیت تکافؤ که تعلیق حکم را بر خواهد انگیزد، که به نوبه خود به حفظ بی‌تشویشی کمک می‌کند. به بیان دیگر، او تکافؤ را راهی به بی‌تشویشی می‌داند نه حصول حقیقت. اما شکاک آتی باور دارد که حصول حقیقت راهی است که او را به بی‌تشویشی می‌رساند. با این حال، چنین نیست که شکاک تمام‌عیار پژوهش فلسفی در باب صدق و کذب فلان یا بهمان گزاره یا ادعا را کنار بگذارد. اما ماشوکا در مورد پورونی تمام‌عیار قرائتی انقباضی دارد. براساس این قرائت، شکاک تمام‌عیار پس از آنکه حکم را تعلیق می‌کند بی‌آنکه تعهدی باورمندانه داشته باشد صرفاً به واسطه ترجیحاتی که برآمده از خلق کنجکاو اوست حقیقت را می‌پژوهد. این خلق کنجکاو می‌تواند حاصل عواملی مثل تربیت، تعلیم، تجارب زندگی، محیط فرهنگی-اجتماعی و تربیت فلسفی اش باشد. این (۱) خلق کنجکاو به همراه (۲) تعلیق حکم مرتبه بالاتری که در PH I.3 از آن سخن گفته می‌شود می‌تواند توضیح‌دهنده این باشند که چرا پورونی پس از آنکه از طریق تعلیق حکم به بی‌تشویشی دست یافت کماکان به پژوهش ادامه می‌دهد. مقصود از تعلیق حکم مرتبه بالاتر این است که شکاک در خصوص اینکه آیا (الف) حقیقتی در کار است و (ب) اگر حقیقتی در کار باشد، دست‌یافتنی است یا نه حکم را تعلیق می‌کند. بدین سان، هم شکاک تمام‌عیار هم شکاک آتی پژوهشی انجام می‌دهند که نسبتی با حقیقت دارد. در مورد شکاک آتی باور او به اینکه حقیقت می‌تواند او را به بی‌تشویشی برساند این نسبت را روشن می‌سازد و در مورد شکاک تمام‌عیار پژوهش معطوف به حقیقت که از قضا از سر کنجکاوی است. اما ماشوکا نیز معتقد است که سکستوس در هیچ جایی از مکتوباتش نمی‌گوید که شکاک تمام‌عیار حصول بی‌تشویشی را از طریق کشف حقیقت جست‌وجو می‌کند. شکاک تمام‌عیار بی‌تشویشی را همواره وقتی حاصل کرده و توانسته حفظ کند که حکم را تعلیق کرده و تجارب گذشته او در پژوهش او را به جایی رسانده که به نحو نامعرفی^۵ به نظرش می‌رسد که اگر به تعلیق حکم ادامه دهد در وضعیت بی‌تشویشی خواهد ماند. تعلیق حکم مرتبه بالاتر نیز او را نسبت به امکان کشف حقیقت در مورد فلان یا بهمان موضوع گشوده نگه می‌دارد و میل به کشف حقیقت، که کمی پیش‌تر درباره اش سخن گفتیم، او را به جست‌وجوی حقیقت شائق نگه می‌دارد.

^۳Can the Skeptic Search for Truth?

^۲ بنابر رأی اسمیت (۲۰۲۲، ۹)، این تقسیم دوگانه دست‌کم به نایس (۱۹۶۸) می‌رسد.

^۳prospective skeptic

^۴ full-fledged skeptic: ماشوکا در خلال مقاله به جای full-fledged skeptic از عناوین دیگری از جمله full-blown و out-and-out skeptic استفاده می‌کند.

^۵doxastic commitment

^۶non-doxastic

سواوارسن نیز مانند ماشوکا پژوهش شکاکانه را در دو مرحله توضیح می‌دهد. به نظر سواوارسن، پیشاشکاک^۱ به سبب سرگستگی در مواجهه با پدیدارهای متعارض می‌کوشد بی‌تشویشی را با جست‌وجوی حقیقت درخصوص اینکه کدام سوی تعارض حقیقت است حاصل کند اما حتی در این مرحله نیز هدفش کشف حقیقت به خودی خود نیست. به نظر وی، شکاک وقتی از طریق تعلیق حکم به هدف نهایی‌اش یعنی بی‌تشویشی دست می‌یابد می‌فهمد که روش پژوهشش کار می‌کند اما نه بدان‌سان که انتظارش را داشت. زیرا بنا بود از طریق یافتن حقیقت درخصوص پدیدارهای متعارض به آرامش برسد اما با تعلیق حکم درخصوص پدیدارهای متعارض به بی‌تشویشی دست یافت (سواوارسن، ۲۰۲۱، ۹). سواوارسن مدعی می‌شود که حتی پیشاشکاک در پی حقیقت نیست بلکه در پی بی‌تشویشی است و از جست‌وجوی حقیقت استفاده می‌کند تا به بی‌تشویشی برسد. شکاک بالغ نیز چون به هدفش یعنی بی‌تشویشی دست یافته به جست‌وجوی حقیقت اهمیتی نمی‌دهد، چون ابزاری دیگر یافته یعنی تعلیق حکم در همه موارد (سواوارسن، ۲۰۲۱، ۲۳).

سواوارسن در مقاله اخیر خود، به سان ماشوکا، با عنوان «پژوهش و بی‌تشویشی در سکستوس امپیریکوس» معتقد است که حتی اگر پژوهش‌های شکاکانه با هدف کشف حقیقت نحوی از ارتباط را داشته باشند، انگیزه این پژوهش‌ها صرفاً دستیابی به بی‌تشویشی و حفظ آن است نه کشف حقیقت به خودی خود و، از این‌رو، پژوهش شکاکانه پژوهشی فلسفی در معنایی نامعمول است (سواوارسن، ۲۰۲۴، ۲۴). در راستای چنین نتیجه‌گیری‌ای سواوارسن معتقد است که آنچه باعث می‌شود سکستوس در PH 1-3 از کتاب طرح‌ها طوری بنویسد که گویی شکاک در پی حقیقت است مقایسه‌ای است که با نظریه‌باوران انجام می‌دهد. یعنی چون پژوهش نظریه‌باوران قصد حقیقت‌یابی دارد شکاک اگر قرار باشد با نظریه‌باوران مقایسه شود، باید در این چهارچوب مقایسه شود. اما به نظر سواوارسن روشن است که هدف شکاک بی‌تشویشی است (سواوارسن، ۲۰۲۴، ۲). هم پیشاشکاک هم شکاک پخته بی‌تشویشی را هدف گرفته‌اند اما پیشاشکاک در نتیجه پژوهش به‌طور اتفاقی به بی‌تشویشی دست می‌یابد و پژوهش وی با تکافؤ و تعلیق حکم به پایان می‌رسد. شکاک پخته نیز اگر پژوهش می‌کند برای حفظ وضعیت بی‌تشویشی است و هدف او از پژوهش رسیدن به تکافؤ است چون فقط از این طریق است که می‌تواند بی‌تشویشی را حفظ کند (سواوارسن، ۲۰۲۴، ۳-۴). سواوارسن معتقد است که اگر سکستوس شکاک پخته را کماکان پژوهشگری واقعی می‌داند به این دلیل است که شکاک پخته کماکان از روش پژوهشی پیشاشکاکانه‌اش استفاده می‌کند. اگر بنا باشد تکافؤ معنی داشته باشد و تعلیق حکم معنی داشته باشد باید پژوهش معطوف به حقیقت باشد. یعنی شکاک باید مانند دوران پیشاشکاکانه خود پژوهش را به قصد حصول حقیقت آغاز کند وگرنه تعلیق حکم معنایی ندارد. تعلیق حکم یعنی تصدیق نکردن و اگر اساساً بنا نباشد که حقیقت پی‌جویی شود آنگاه تعلیق حکم هم بی‌معنا می‌شود. حتی اگر شکاک بخواهد دونا میس آنتی‌تیکه^۲ یا قوه برابر نهادن خود را به کار گیرد و تقویت کند مستلزم آن است که از روش پژوهش پیشاشکاکانه استفاده کند. یعنی کماکان باید پژوهش معطوف به حقیقت باشد (سواوارسن، ۲۰۲۱، ۴).

بنابراین، برخلاف استریکر و پالمر که برنامه پورونی را اساساً برنامه‌ای می‌دانند که در پی حقیقت نیست، ماشوکا و سواوارسن معتقدند که پژوهش پورونی نمی‌تواند به هیچ معنایی ربط‌ونسبتی با حقیقت نداشته باشد. دست‌کم برای معنادار شدن تکافؤ و تعلیق حکم و بی‌تشویشی پژوهش پورونی باید در معنایی حداقلی نسبتی با حقیقت داشته باشد. در نتیجه، به‌رغم اختلاف‌ها میان

^۱ مقصود سواوارسن از پیشاشکاک کسی است که در آغاز و دراصل از اختلاف پدیدارها برآشفته شده و، از طریق کشف حقیقت، در جست‌وجوی آرامش نفس یا بی‌تشویشی است (سواوارسن، ۲۰۲۱، ۳).

^۲ Disturbance in the Outlines of Sextus Empiricus

^۳ δύναμις ἀντιθετική / dynamis antithetikē: سکستوس در PH I.8 شکاکیت را «توانایی برابر نهادن» تعبیر می‌کند.

این دو تفسیر، آنچه روشن است این است که پژوهش پورونی بایستی پژوهشی نامعمول تلقی شود و این پژوهش اگرچه سکستوس صراحتاً معترف نباشد، اما در عمل در پی حقیقت نیست و آنچه می‌خواهد بی‌تشویشی است نه حقیقت.

بدین‌سان است که، به‌ویژه براساس تفسیر ماشوکا و سواوارسن، جست‌وجوی حقیقت نه‌غایت‌نهایی کار شکاک بلکه وسیله‌ای است که شکاک به‌واسطه آن به بی‌تشویشی دست یابد. اگرچه شکاک از همین مقدار جست‌وجوگری برای حقیقت نیز، پس از آنکه به‌نحو اتفاقی به بی‌تشویشی دست یافت، بی‌نیاز می‌شود و از آن پس صرفاً می‌کوشد وضعیت بی‌تشویشی را برای خود حفظ کند. در این تفسیر دست‌ودل‌بازانه، پژوهش پورونی معطوف به حقیقت است زیرا معطوف به حقیقت بودن پژوهش پورونی از لوازم تعلیق حکم است. زیرا تکافؤ ادله و استدلال‌ها و تعلیق حکم وقتی معنا می‌یابد که بنا باشد حقیقت را درخصوص فلان یا بهمان موضوع مشخص سازیم.

به‌رغم توافق موجود در ادبیات این بحث بر سر نقش تعلیق حکم در برنامه پژوهش شکاکانه، سکستوس در PH I.30 بیان می‌دارد که «برخی از شکاکان برجسته تعلیق حکم را در پژوهش‌ها را ... افزودند»؛ از طریق بند ۱۰۷ از کتاب دهم حیات فیلسوفان برجسته اثر دیوگنس لائرتیوس می‌دانیم که مقصود از این «برخی از شکاکان برجسته» تیمون^۲ و آینسیدموس^۳ است. اما ظاهراً سکستوس پورونی را در زمره این افراد قرار نمی‌دهد چون پیش از این جمله می‌گوید که «... در امور مربوط به باور ما می‌گوییم که هدف شکاکان بی‌تشویشی ست و در امور تحمیل‌شده^۴ انفعالی متعادل^۵». یکی از پیامدهای این اظهارنظر این است که بی‌تشویشی در امور مربوط به باور صرفاً از طریق تعلیق حکم حاصل نمی‌شود. در نتیجه، در پژوهش‌های شکاکانه لازم نیست که بی‌تشویشی الزاماً از طریق تعلیق حکم حاصل آید، چنان‌که «برخی از شکاکان برجسته»، یعنی تیمون و آینسیدموس، گمان داشتند. این گفت‌وورد شاهد متنی خوبی است در ردّ تلقی استریکر، پالمر، سواوارسن، و ماشوکا درخصوص پژوهش شکاکانه.

اما در این میان، چِلّسی **بودن (۲۰۲۴)**، به دو دلیل، تفاسیری را که دو مرحله در برنامه پژوهش شکاکانه تشخیص می‌دهند نادرست می‌پندارد. یکی اینکه خود سکستوس هیچ‌گاه هیچ تمایزی میان شکاک آتی و شکاک تمام‌عیار یا پیشاشکاک و شکاک پخته قائل نشده است و البته خود ماشوکا نیز به این مطلب معترف است. دودیرگر آنکه، کسانی که این دو دوره را ادعا می‌کنند باید توضیح دهند که، اگر فقط شکاک آتی یا پیشاشکاک است که به‌واسطه ناهنجاری در امور مشوش می‌شود، چرا شکاک تمام‌عیار یا شکاک پخته دیگر چنین تشویشی را متحمل نمی‌شود. به بیان دیگر، چرا تعارض فیصله‌نیافته پس از آنکه شکاک به بی‌تشویشی هم‌زاد تعلیق حکم دست یافت دیگر به تشویش ذهن شکاک نمی‌انجامد. بدین‌سان، این قرائت مسئله فلسفی غیرضرور ایجاد می‌کند. بودن معتقد است که اگر سکستوس توضیحی در این خصوص نمی‌دهد دقیقاً به این دلیل است که ناهنجاری‌ها در امور کماکان موجب تشویش پیوسته در پورونی می‌شوند (**بودن، ۲۰۲۴، ۹-۱۰**)، اما بودن این تشویش را حاصل ساختار روانی خاص پورونی می‌داند. به نظر وی، آنچه پورونی را به پژوهش وامی‌دارد ساختار روانی خاص اوست و اگر به پژوهش ادامه می‌دهد بازهم به‌دلیل همین طبیعت روانی خاص وی است که پیوسته با مشاهده ناهنجاری در امور دچار تشویش می‌شود. بودن با

^۱ τινὲς δὲ τῶν δοκίμων σκεπτικῶν προσέθηκαν ... καὶ τὴν ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἐποχὴν. / tines de tōn dokimōn skeptikōn prosethēkan ... kai tēn en tais zētēsesin epochēn

^۲ Τίμωνος; Timon; c. 320–230 BCE

^۳ Αἰνεσίδημος; Aenesidemus

^۴ τοῖς καθηναγκασμένοις / tois katēnankasmenois

^۵ Μετριοπάειαν / metriopaeian

^۶ ἐν μὲν τοῖς δοξαστοῖς ἀταραξὶν τέλος εἶναι φαμεν τοῦ σκεπτικοῦ, ἐν δὲ τοῖς καθηναγκασμένοις μετριοπάειαν. / en men tois doxastois ataraxin telos einai phamen tou skeptikou, en de tois katēnankasmenois metriopaeian (PH I. 30)

تفسیری خاص از لفظ *megalophyēs* / μεγαλοφυής در عبارت οἱ γὰρ μεγαλοφυεῖς τῶν ἀνθρώπων / *hoi gar megalophyeis tōn anthrōpōn* در PH I.12،^۱ معتقد است که شکاکان واجد خصلت روانی خاصی هستند که آن‌ها را از دیگر آدمیان جدا می‌سازد. مگالوفوئس بودن، به‌زعم بودن، یک ویژگی درونی و طبیعی است که فقط افراد نامعمول‌آدارای آن هستند (بودن، ۲۰۲۴، ۸-۹). بودن سه رفتار را مشخصه نامعمول ساختار روانی پورونی‌ها به‌عنوان افرادی که *megalophyēs* / μεγαλοφυής هستند معرفی می‌کند: (۱) به‌طور متناوب پژوهش می‌کنند؛ (۲) برخلاف دیگران که از ناهنجاری به‌نحوی عبور می‌کنند، ناهنجاری در امور موجب تشویش آن‌ها می‌شود؛ (۳) می‌توانند از دل تعلیق حکم بی‌تشویشی را بیرون بکشند.

اگرچه به غیر از واژه مگالوفوئس هیچ قرینه دیگری در متون سکستوس وجود ندارد که، در آن، پورونی دارای طبیعتی خاص و ویژه قلمداد شده باشد اما به نظر می‌رسد که حتی مشخصه‌های سه‌گانه‌ای که بودن برای پورونی‌ها قائل است نه‌تنها مختص پورونی‌ها نیست بلکه حتی مشخصه‌های پورونی نازل‌تر از غیرپورونی‌هاست. در مواجهه با ناهنجاری‌ها رفتار غیرپورونی‌ها نیز به همین سان است. فیلسوفان و دانشمندان همواره از شواهد و استدلال‌های تازه استقبال می‌کنند اگرچه تاریخ علم و فلسفه به ما می‌گوید که همواره می‌کوشند از مواضعشان در برابر شواهد و استدلال‌های تازه دفاع کنند. در اینجا اشتراک غیرپورونی‌ها و پورونی‌ها دفاع از وضعیت سابق است: در غیرپورونی‌ها دفاع از تعهدی که به فلان باور دارند و در پورونی‌ها دفاع از تعلیق حکم و ظاهراً هیچ‌یک از این دو دسته از مواجهه با ادله و استدلال‌های تازه دچار تشویش نمی‌شوند بلکه صرفاً گشودگی خود را در برابر آن‌ها حفظ می‌کنند و آنچه حاصل می‌شود بی‌تشویشی متعادلی است که بودن مدعی آن است، یعنی بی‌تشویشی‌ای که «منتج از صرِف بریدن موقتی از پژوهش است» (بودن، ۲۰۲۴، ۳). تعلیق حکم دست‌کم در میان غیرپورونی‌ها نیز یکی از گرایش‌های مشروع و مجاز است و ازقضا فضیلتی عقلی به شمار می‌آید و در این وضعیت، غیرپورونی نیز، برخلاف اعتقاد بودن (۲۰۲۴، ۱۹) می‌تواند احساس بی‌تشویشی کند. او نیز تا حصول ادله و استدلال‌های تازه به‌طور موقتی از پژوهش دست می‌کشد. از این جهت، غیرپورونی‌ها این برتری را بر پورونی‌ها دارند که حکم را، نه از روی اجبار (که حاصل از ساختار خاص روانی‌شان است) بلکه از روی تصمیمی عقلانی تعلیق می‌کنند. در اینجا، ظاهراً، برخلاف اعتقاد بودن، این غیرپورونی‌ها هستند که باید الگوی اشتیاقی پورونی‌ها باشند نه برعکس.^۲ بودن پژوهش پورونی را عملی می‌داند که پورونی به‌واسطه خصلت پایدار روانی‌اش^۳ مجبور آن است و برای روشن‌شدن این خصلت، پورونی را با افرادی مقایسه می‌کند که سیستم عصبی متفاوتی با دیگران دارند. مثلاً کسی که دچار وسواس فکری-عملی است و به‌رغم اینکه در ورودی را قفل کرده مدام بررسی می‌کند که آیا در را قفل کرده است یا نه. چنین فردی گمان ندارد که کار عقلانی این است که قفل در ورودی را بررسی کند و حتی دلایلی هم دارد که انجام‌دادن چنین کاری عاقلانه نیست، اما به‌دلیل سائقه روانی عمیقی که تجربه می‌کند و او را مشوش می‌سازد به بررسی دوباره قفل در ورودی می‌پردازد. او صرفاً به این دلیل به بررسی دوباره قفل در می‌پردازد که این تشویش ایجادشده را تعدیل کند. اما در این میان، غیرپورونی‌ها در اینجا ظاهراً در عقلانیت گامی پیش‌تر از پورونی‌ها هستند و دست‌کم روشن نیست که چرا باید پورونی‌ها

^۱ به تعبیر بودن، این واژه از دو مؤلفه *megalo-* به معنی «بزرگ» و *phueis* به معنی «بالطبع بودن، بالطبع دارای بودن» تشکیل شده است.

^۲ atypical

^۳ به نظر بودن، غیرپورونی‌ها که از طبیعت خاص پورونی‌ها محروم‌اند صرفاً می‌توانند این رفتارها را تقلید کنند و پورونی‌ها در این مقام الگوی اشتیاقی [an aspirational model] آن‌ها هستند. (بودن، ۲۰۲۴، ۲۰)

^۴ persistent psychological disposition

را الگوی اشتیاقی خود قرار دهند و آن‌ها را تقلید کنند.^۱

بودن در نقد تلقی دومرحله‌ای از برنامه پژوهش پورونی بر نکته مهمی تأکید می‌کند و آن این است که اگر بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم برای برطرف کردن تشویش حاصل از اختلاف نظر فیصله‌نیافته کفایت می‌کند پژوهش پورونی نباید ادامه یابد. اما به دلایلی که ذکر کردیم پاسخ بودن برای رفع این مسئله کفایت نمی‌کند و حتی پورونی بودن را به اختلالی روانی فرومی‌کاهد. همان گونه که پیش‌تر ذکر کردیم در کار شکاک می‌توان سه گام تشخیص داد. شایان ذکر است که مسئله بر سر تعداد گام‌ها نیست، اینکه برنامه پژوهش پورونی در دو گام، سه گام یا چهار گام باشد کمترین اهمیت را دارد. آنچه مهم است این است که استمرار پژوهش در این گام‌ها را بتوان توضیح داد. در تقسیم دومرحله‌ای از پژوهش شکاکانه گویی انقطاع و گسستی در پروژه پژوهش به وجود می‌آید، به نحوی که، در مرحله پیشاشکاکانه، پروژه پورونی کشف حقیقت است و در مرحله شکاکانه پروژه حفظ تعلیق حکم و بی‌تشویشی حاصل از آن است. ویژگی تقسیم سه‌گامی در برنامه پژوهش پورونی این بود که در هیچ مرحله‌ای تشویش ناشی از اختلاف فیصله‌نیافته از میان نمی‌رود و استمرار پژوهش به همین دلیل است نه به سبب عواملی روانی، تربیتی یا اجتماعی، چنان که مورد ادعای ماشوکا و بودن است. بدین سان، انقطاع و تغییری که در تقسیم دومرحله‌ای وجود دارد مورد نیاز نیست و استمرار به جای آن می‌نشیند. در این تقسیم سه‌گامی آنچه در فرایند فعالیت پژوهشگرانه پورونی تغییر می‌کند مؤلفه‌ای روانی است که همان کاهش امید نسبت به حصول حقیقت است و، همان گونه که پیش‌تر ذکر شد، هرگز به معنای از میان رفتن امید حصول حقیقت و در افتادن به جزمیت سلبی، که به‌ویژه در متن سکستوس، پیوسته از آن پرهیز می‌شود، نیست. پورونی آن هنگام سومین گام پژوهش را برمی‌دارد که در مواجهه با ادله و استدلال‌های تازه قرار گیرد و تعلیق حکمی که در گام دوم حاصل آمده بود به مخاطره افتد.

ولاسیتس در مقاله اخیر خود (ولاسیتس، ۲۰۲۵)، رابطه تعلیق حکم و پژوهش را از نوع همبستگی^۲ می‌داند و رابطه میان این دو را امری مشاهده‌شده^۳ لحاظ می‌کند نه رابطه‌ای که به‌نحو عقلی موجه^۴ باشد. بدین سان، ولاسیتس رأی فریدمن (۲۰۱۳) مبنی بر وجود رابطه‌ای مفهومی، وجهی یا حتی هنجاری بین تعلیق حکم و پژوهش را نقد می‌کند. اما برای توضیح عقلانیت مسیری که سکستوس و دیگر شکاکان می‌پیمایند توسل به چنین رابطه‌ای ایرادی به وجود نمی‌آورد، گرچه نه سکستوس نه شکاکان برای انجام فعالیت خود در پی دست‌وپا کردن چنین عقلانیتی نباشند. ولاسیتس نیز مانند ماشوکا (۲۰۲۱) و بودن (۲۰۲۴) می‌کوشد ادامه پژوهش پس از تعلیق حکم را به‌واسطه مؤلفه‌ای روان‌شناختی توضیح دهد:

تعارض ذهنی آن‌ها را می‌آزارد و گمان می‌کنند که با فیصله‌دادن تعارض از آن آزار رها می‌شوند، بنابراین به پژوهش مشغول می‌شوند تا رها شوند.

به‌جای صورت‌بندی بدیع و شاذ بودن برای پاسخ به مسئله پژوهش، معتقد است که سکستوس به‌واسطه ملاحظه و مشاهده^۵

^۱ اسمیت تردید روا داشته است که پورونی بتواند خود را مگا/وفوئیس بخواند زیرا انتظار از پورونی این است که، برخلاف نخوت نظریه‌باوران، فروتن باشد (اسمیت، ۲۰۲۲، ۲۵). او همچنین، با شاهد آوردن گفتاری از سکستوس در M 9.63-65، معتقد است که فیلسوفان کسانی‌اند که در نسبت با عقل و استدلال بالاستعدادترین هستند و بدین سان مگا/وفوئیس بودن ویژگی مشترک فیلسوفان است نه صرفاً پورونی‌ها (اسمیت، ۲۰۲۲، ۲۸). افزون بر این، اسمیت معتقد است که پورونی شدن باید پیامد خود فلسفه‌ورزی باشد و حاصل جریان تجربه‌ای عقلی باشد که فرد از سر می‌گذراند نه خصلتی اولیه در آن فرد (اسمیت، ۲۰۲۲، ۲۹). پورونی بناست مهارت برابرنهادن را با تمرین تقویت کند و همین قرینه‌ای است که می‌تواند به نفع رأی اسمیت باشد.

^۲correlation

^۳observed

^۴rationaly justified

^۵observation

آنچه بر او و بر دیگر شکاکان گذشته است درمی‌یابد که آنچه پورونی‌ها را به پژوهش برانگیخته است تعلیق حکم بوده است.^۱ اگرچه ولاسیتس مانند ماشوکا و بودن برای توضیح چرایی استمرار پژوهش پس از حصول بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم به مؤلفه‌ای روان‌شناختی متوسل می‌شود اما فضل مؤلفه روان‌شناختی‌ای که ولاسیتس به آن متوسل می‌شود این است که دست‌کم تفاوتی با مؤلفه روان‌شناختی شکاک در مرحله پیشاشکاکانه ندارد.

اگرچه سکستوس پیوسته در متن‌هایش می‌کوشد که مواضع و پدیدارهای له و علیه را به وضعیت تکافؤ برساند تا تعلیق حکم از آن حاصل آید اما وی هیچ‌جایی از متونش مدعی نمی‌شود که، به‌عنوان شکاک، به بی‌تشویشی دست یافته است. این ادعا می‌تواند در بادی امر عجیب به نظر رسد چون سکستوس در PH I.29 اشاره می‌کند که تعلیق حکم بی‌تشویشی را همچون سایه به همراه خود می‌آورد. و گویی شکاک پس از طی فرایندی که پیش‌تر به آن اشاره شد به بی‌تشویشی دست می‌یابد. اما مدعی ما این است که این بی‌تشویشی از آنجاکه حاصل تعلیق حکم است نه کشف حقیقت، همان بی‌تشویشی اصیلی نیست که شکاک در برنامه‌ای فلسفی جست‌وجو می‌کند و در ادامه می‌کوشیم این مطلب را نشان دهیم.

جالب‌توجه است که سکستوس حتی هنگامی که می‌خواهد درباره «پورونی» خواندن شکاکان پورونی سخن بگوید درباره پورون می‌گوید:

... و پورونی [خوانده می‌شود] از آنجاکه به نظر ما می‌رسد که پورون ملموس‌تر و آشکارتر از

کسان پیش از خود به‌سمت پژوهشگری رفت.^۲

در نتیجه، سکستوس حتی برای پورون نیز جایگاه شکاک پورونی تمام‌عیار را، از پیش، کنار نگذاشته است. تمایزی که میان دو نوع بی‌تشویشی قائل می‌شویم مبتنی بر ادعای براین ری‌بیرو است که در کتابش با عنوان سکستوس، موتنی، هیوم: پورون‌زیرها (ری‌بیرو، ۲۰۲۱) آن را مطرح می‌کند: اشتیاق‌گرایی.^۳ وی معتقد است که اگرچه شکاکیت پورونی را سکستوس از نظر روانی ناممکن نمی‌داند اما «شکاک» یک نمونه آرمانی اخلاقی است و شکاکیت دیدگاهی‌ست درخصوص زندگی خوب و ایوادی‌مونستی یا سعادت‌محورانه است. به موجب این دیدگاه شکاک می‌خواهد و می‌کوشد به آن خصلت‌های نمونه آرمانی اخلاقی برسد اما اگر نرسید به این معنی نیست که او شکاک نیست. درست مثل اینکه وقتی گفته می‌شود «مسیحی کسی است که همسایه‌اش را دوست می‌دارد و داوری را به خدا وامی‌گذارد» به این معنی نیست که هرکس نتوانست چنین کند (یعنی مطابق این گفته عمل نکند) مسیحی نیست. در چنین چارچوبی کافی است که مسیحی بر این آرمان صحنه‌گذار و مشتاق رسیدن به آن باشد. حکیم رواقی، مسیحی و شکاک هر سه نمونه آرمانی هستند. انتظار نمی‌رود که در تاریخ این نمونه‌های آرمانی تحقق یابند گرچه مصادیقی نزدیک به این نمونه‌های آرمانی بتوان یافت (ری‌بیرو، ۲۰۲۱، ۵۵).

اگر درستی دیدگاه ری‌بیرو را فرض بگیریم، آنگاه می‌توان مدعی بود که شکاک پورونی‌ای که سکستوس امپیری‌کوس روایت می‌کند نمونه آرمانی شکاک را متحقق نخواهد ساخت. یعنی شکاک پورونی نخواهد توانست به بی‌تشویشی تمام‌عیار دست یابد. به تبع این ادعا، می‌توان مدعی بود که اساساً تقسیم سیر فلسفی شکاک به دو مرحله شکاک آتی و شکاک تمام‌عیار، آن‌هم در پاسخ به مسئله پژوهش، تمایزی ناصواب است. اگر بخواهیم در چارچوب شکاکیتی که سکستوس روایت می‌کند سخن بگوییم،

^۱ او در راستای دفاع از این رأی به روش استقرایی پزشکی تجربه‌گرا اشاره می‌کند چون سکستوس معمولاً به این جریان نسبت داده شده است. (ولاسیتس، ۲۰۲۵،

۲۱۵-۲۱۶)

^۲ και Πύρρώνειος ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἡτῆν τὸν Πύρρωνα σωματικώτερον καὶ ἐπιφανέστερον τῶν πρὸ αὐτοῦ προσεληλυθέναι τῇ σκέψει. / kai Pyrrhōneios apo tou phainesthai hēēin ton Pyrrhōna sōmatikōteron kai epiphanesteron tōn pro autou proselēlythenai tē skepsei (PH I. 7)

^۳ Aspirationalism

آنگاه می‌توان گفت که دست‌کم تاکنون در تاریخ کسی یافته نشده است که نمونه‌ای از شکاک تمام‌عیار و حقیقی باشد که پس از رسیدن به بی‌تشویشی اصیل و واقعی بی‌نیاز از پژوهش شده باشد. شکاک همواره در مسیر است و مسیر همانا پژوهشگری مستمر است. در نتیجه، چنین نیست که شکاک به حقیقت دست نیابد اما به بی‌تشویشی دست یابد: شکاک نه به حقیقت می‌رسد نه به بی‌تشویشی. شکاک می‌کوشد به نمونه آرمانی شکاک خود را نزدیک کند اما آنچه مانع است محدودیت‌های طبیعت انسان است. درواقع، این ناتوانی برآمده از همین محدودیت‌هاست. همان محدودیت‌هایی که منتقدان شکاکان باستانی از جمله در قالب اتهام آپراکسیا^۱ یعنی ناتوانی و امتناع در عمل و آفاسیا^۲ یعنی در ناتوانی و امتناع در سخن متذکر شدند. این محدودیت‌ها عاملیت معرفتی ما را محدود می‌کنند و ما را گاه‌وبیگاه به آکراسیای معرفتی دچار می‌سازند. در نتیجه، آنچه رخ می‌دهد نه عدم امکان معرفت بلکه آکراسیای معرفتی است.^۳ اما شکاکیت رادیکال یا پورونی نه فقط ادعای شناخت را به چالش می‌کشد، بلکه مبنایی تر و ژرف‌تر از این، خود تلقی ما از عامل معرفتی بودنمان را به چالش می‌کشد (ری‌بیرو، ۲۰۲۱، ۱۸). شکاک رادیکال یا پورونی آن کسی نیست که در تلاش برای تعلیق حکم در همه امور مورد پژوهش توفیق حاصل کرده، بلکه کسی است که بی‌امان و بی‌هیچ ملاحظه‌کاری پژوهش می‌کند و با جدیت در مورد هیچ‌یک از ادعاهای که اتخاذ می‌کند هیچ ادعایی طرح نمی‌کند که به هیچ وضع معرفتی ایجابی بینجامد (ری‌بیرو، ۲۰۲۱، ۳). براساس این چارچوب می‌توان این گزاره مشهور را که شکاک کسی است که فاقد باور است نقد کرد. شکاک کسی نیست که مطلقاً فاقد باور باشد. آنچه شکاک فاقد آن است تعهد نسبت به باور است نه خود باور. چنین نیست که شکاک یک‌شبه به واسطه شعبده‌ای تمام باورهای خود را از دست دهد. آنچه او از دست می‌دهد اطمینان است به باورهایی که دارد. عمل کردن وفق پدیدارها می‌تواند واسطه‌ای به نام باور داشته باشد اما این بدان معنا نیست که شکاک به آن باور تعهد معرفتی دارد یا آن را صادق می‌پندارد.^۴ در نتیجه، ادعای «الف ب است» به «به نظرم می‌رسد که الف ب است» تبدیل می‌شود.

تعلیق حکم در معنای عدم تصدیق یا عدم تکذیب فلان یا بهمان گزاره گرایشی ذهنی است که شکاک برای پژوهشگری بایستی آن را حفظ کند. تعلیق حکم شرط پژوهش است و نمی‌توان همزمان هم الف را تصدیق کرد هم درباره آن پژوهش کرد (نک. فریدمن، ۲۰۱۷). شکاک اگر بنا باشد که شکاک باقی بماند باید این پژوهشگری را حفظ کند. یعنی باید برای حفظ بی‌تشویشی که مقصد شکاک است پیوسته به جست‌وجوی حقیقت بپردازد. اما آیا او صرفاً برای حفظ وضعیت بی‌تشویشی است که به چنین پژوهش مستمری می‌پردازد و چنان که استریکر و پالمر و سواوارسن مدعی‌اند، چون به غایت‌الغایاتش، یعنی بی‌تشویشی، دست یافته، هیچ علاقه‌ای به کشف حقیقت ندارد؟ ادعای ما این است که اگرچه غایت‌الغایات شکاک بی‌تشویشی است

^۱ ἀπραξία/apraxia

^۲ ἀφασία/aphasia

^۳ برای آشنایی با اقسام اتهام آپراکسیا بنگرید به مقاله وُت (۲۰۱۰) و درخصوص اتهام آفاسیا بنگرید به کورتی (۲۰۰۵).

^۴ آکراسیای معرفتی یعنی باور به چیزی در عین تصدیق اینکه باور به آن نامعقول است و نباید به آن باور داشت. ری‌بیرو برای اینکه نشان دهد آکراسیای معرفتی ممکن است و واقعی است نشان می‌دهد که وجود دارد مواردی که آکراسیای معرفتی واقعیت دارد و بدین‌سان امکان آن را مدعی می‌شود. او دو مورد را مثال می‌آورد. (۱) من باور دارم که دو دست دارم درحالی که استدلال‌های شکاکانه علیه این ادعا را کاملاً قانع‌کننده می‌دانم.

(۲) آن که ضدشکاکیت است استدلال‌های شکاکانه رادیکال را بسیار قوی می‌داند اما باین‌حال باور دارد که دو دست دارد. حال آنکه اگر آن استدلال‌های شکاکانه را قدرتمند بیاید باور داشته باشد که دو دست دارد. (ری‌بیرو، ۲۰۲۱، ۱۴)

^۵ تَد برنان (۱۹۹۹، ۱۳-۱۴) در تفسیر بازنگرانه‌اش (revisionary interpretation) مدافع این رأی است و معتقد است که مسئله محتوای باورها نیست بلکه گرایش (attitude) نسبت به باورهاست. همچنین کیسی پیرین (۲۰۲۰، ۲۹۰) معتقد است که زندگی بدون باور (ἀδοξαστος / adoxastōs) به منزله آن نیست که باورها از ذهن شکاک حذف شوند و از نظر روانی حفره یا جایی خالی، در نبود آن باورها، در ذهن شکاک برجای بماند، بلکه باورها جایشان را به پدیدارها می‌دهند. پدیدارها دقیقاً همان محتوایی را دارند که باورها. چنین تغییری باورهایی که سکستوس ادعای حذف شدن آن‌ها را می‌کند دست‌نخورده برجای می‌گذارد و در عوض آنچه رخ می‌دهد این است که شکاک نسبت به آن باورها صرفاً بی‌طرف می‌شود.

اما دقیقاً به این دلیل که به این غایت دست نیافته پژوهش را به‌طور مستمر ادامه می‌دهد، نه اینکه به بی‌تشویشی موردنظر دست یافته و صرفاً برای حفظ آن به پژوهش می‌کوشد.

دو بی‌تشویشی: بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم و بی‌تشویشی حاصل از کشف حقیقت

پژوهش شکاکانه بنا بود که در آغاز با جست‌وجوی حقیقت و حصول حقیقت و رفع تعارض میان پدیدارها یا ادعاها به بی‌تشویشی دست یابد و این همان چیزی است که موردادعا و مطلوب در $PH I.1-2$ بود اما با ناتوانی در اجرای چنین طرحی، شکاک در فرایند پژوهش، راه دومی برای رسیدن به بی‌تشویشی می‌یابد که موردادعا در $PH I.28-29$ است. اما آنچه موجب می‌شود که تناقضی میان این دو، یعنی $PH I.1-2$ و $PH I.28-29$ ، به نظر رسد ظاهراً این است که با دو بی‌تشویشی روبه‌رو هستیم. می‌توانیم بی‌تشویشی حاصل از کشف حقیقت را بی‌تشویشی دائم و بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم را بی‌تشویشی موقت بخوانیم.^۱ این دو بی‌تشویشی نتیجه دو طرح متفاوت‌اند. بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم موقت است و تغییرپذیر چون به محض آنکه پای ادله و استدلال‌هایی تازه به میان آید، خروج از وضعیت $E1$ اتفاق می‌افتد و باید پای در مسیر کشف حقیقت گذاشت و گام‌نهادن در این مسیر یا به کشف حقیقت می‌انجامد یا حفظ تعلیق حکم (رسیدن به $E2$). عبارت «حفظ تعلیق حکم» در اینجا خالی از ایراد نیست. چون $E1$ و $E2$ اگرچه در تعلیق حکم بودن مشترک‌اند، اما دو وضعیت متفاوت‌اند چون حاوی انباشت‌های متفاوتی از ادله و استدلال‌ها هستند. شاید تفاوت تعلیق حکم‌ها در مراحل مختلف پژوهش، بیش از همه، در تفاوت میان تعلیق حکم پیش از پژوهش ($E0$) و نخستین تعلیق حکم پس از پژوهش آشکار باشد. می‌توان دریافت که کسی که نخست با تعارض در پدیدارها مواجه می‌شود تا یافتن ادله و استدلال‌هایی که به تعارض پایان دهند حکم را تعلیق می‌کند، یعنی در وضعیت $E0$ قرار دارد اما پس از آنکه ادله و استدلال‌های $E1$ و $E'1$ را متکافئ یافت به وضعیت $E1$ دچار می‌آید که با $E0$ متفاوت است. شکاک از دیگر فیلسوفان زمانه‌اش مجرب‌تر است.^۲ او اگر نه بیشتر از فیلسوفان زمانه‌اش، دست‌کم به قدر آن‌ها از دانش روز برخوردار است. او واجد گزاره‌هاست اما آن‌ها را شناخت یقینی نمی‌پندارد چون از آزمون الگوهای استدلال شکاکانه سربلند بیرون نیامده‌اند. «می‌دانم رواقی‌ها معتقدند که» و «می‌دانم اپیکوری‌ها معتقدند که» و می‌دانم‌های اینچنینی هیچ خدشه‌ای به پژوهشگر بودن یا شکاک بودن وارد نمی‌آورد و این‌ها معیارهای خوبی حتی برای عمل فراهم نمی‌آورند. به بیان دیگر، شکاک واجد همان باورهای است که دیگر فیلسوفان زمانه‌اش. تفاوت تنها در گرایش است که شکاک، در مقایسه با فیلسوفان زمانه‌اش، به این باورها دارد. همزاد هریک از $E0$ و $E1$ و $E2$ بی‌تشویشی است اما به همان اندازه که $E1$ و $E2$ متزلزل‌اند بی‌تشویشی حاصل از آن‌ها

^۱ راب دانفی (۲۰۲۲) معتقد است که تفاسیر موجود درخصوص پژوهش شکاکانه تفاسیری بسنده نبوده‌اند. به نظر دانفی، پیشاشکاک پس از آنکه پژوهش شکاکانه را انجام می‌دهد و از طریق تعلیق حکم، به‌نحو اتفاقی، به بی‌تشویشی دست می‌یابد در می‌یابد که چنین بی‌تشویشی‌ای در بهترین حالت فقط تاحدی دغدغه او را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد چون هنوز هم برای دانستن اینکه چه چیزی را باید باور کند (که آن چیز باید صادق باشد) مانع وجود دارد. دانفی برای رفع این نقص تفسیری، با ماشوکا و پیرین موافق است که در سکستوس نوعی قرینه‌گرایی (evidentialism) وجود دارد اما معتقد است که لازم نیست این قرینه‌گرایی با تعهد به صدق همراه شود. یعنی لازم نیست که فلانی فقط وقتی به p باور داشته باشد و اینکه p صادق باشد. چون تعهد به صدق با این دشواری روبه‌روست که همواره با عدم توفیق در رسیدن به بی‌تشویشی روبه‌روست. در نتیجه، او معتقد است که شکاک اگر به‌جای «هنجار باور صادق است» از «هنجار باور توجیه است» استفاده کند از این دشواری عبور می‌کند. اما به نظر می‌رسد که استدلال روشنی له این ادعا ارائه نمی‌کند که گذاشتن «توجیه» به جای «صدق» به عنوان هنجار باور چگونه می‌تواند به بی‌تشویشی اصیل (genuine tranquillity) بینجامد. اگر بنا باشد که شکاک با فراهم‌آوردن توجیه مبتنی بر قرائن و بینات به بی‌تشویشی اصیل دست یابد آنگاه با دست‌یافتن به قرائن تازه به نفع p یا $\sim p$ دیگر بار بایستی به ارزیابی بپردازد و قرائنی علیه بیاید. قرائن تازه به نفع هر کدام از p یا $\sim p$ کمک می‌کند که تعلیق حکم برهم خورد و احتمال صدق یکی از آن دو افزایش یابد. همچنین، اگر بنا باشد که شکاک حکم‌ش را درخصوص صدق p یا $\sim p$ تعلیق کند، آنگاه با دست‌یافتن به قرائن تازه به نفع p یا $\sim p$ دیگر بار بایستی به ارزیابی بپردازد تا تعیین کند که کدام یک صادق است و کدام یک کاذب. تردید در توجیه ظاهراً به‌سان تردید در صدق می‌تواند بی‌تشویشی را محدود کند. چون وقتی شکاک با قرائن تازه به نفع یکی از p یا $\sim p$ مواجه شود بایستی حکم را درخصوص اینکه آیا تعلیق حکم گرایش درستی است تعلیق کند و به پژوهش مشغول شود. در نتیجه، راهکار دانفی در جانشین ساختن «توجیه‌های» «صدق» بی‌تشویشی دائمی را موجب نمی‌شود.

^۲ πολυπειρότεροι παρὰ τοὺς ἄλλους φιλοσόφους / polypeiroteroi para tous allous philosophous (AM I.5)

نیز متزلزل است و، در هریک از مراحل، بی‌تشویشی با اضطراب توأم است. اما، درمقابل، در بی‌تشویشی‌ای که حاصل کشف حقیقت باشد هیچ تزلزلی راه ندارد. چون بنابر درکی که در زمانه سکستوس درخصوص حقیقت وجود دارد، بعد از رسیدن به حقیقت راه بازگشتی به اضطراب پیش از کشف حقیقت نیست چون حصول حقیقت، در این تلقی، با یقین همراه است. ازاین‌رو، بی‌تشویشی حاصل از کشف حقیقت دست‌کم وضعیتی است که به‌سان خود حقیقت دست‌نیافتنی است.

پای در مسیر کشف حقیقت گذاشتن و حفظ تعلیق حکم دو تاکتیک جداازهم نیستند چون لازمه پیمودن مسیر کشف حقیقت حفظ تعلیق حکم است. اما چنین نیست که حفظ تعلیق حکم به‌خودی‌خود هدف اصلی شکاک باشد. اما **استریکر (۲۰۲۲)** و **پالمر (۲۰۰۰)** معتقدند که الگوهای استدلال شکاکانه الگوهایی نیستند که حکایت کنند از علاقه شکاک پورونی به کشف حقیقت. همین ادعا گواه بر این دانسته شده است که شکاک پورونی از الگوها برای ایجاد و حفظ تعلیق حکم استفاده می‌کند نه به‌مثابه مسیری برای رسیدن به حقیقت. این الگوها قرار است در هر وضعیتی شکاک را به تعلیق حکم منجر دارند. اختلاف‌نظر ممکن^۱ نیز گویی ضربه نهایی است در مسیر کشف حقیقت و می‌تواند هر شکاکی را از ادامه مسیر کشف حقیقت بازدارد. اما به نظر می‌رسد که به چنین تفسیر بدبینانه‌ای درخصوص الگوهای استدلال شکاکانه احتیاجی نباشد. چون می‌توان این الگوها، به‌ویژه الگوهای پنج‌گانه آگریپا، را بدون درنظرگرفتن نتایجی که در عمل به وجود می‌آورند آزمون‌هایی دانست که هیچ ادعای حقیقت نمی‌تواند از چنگ آن‌ها عبور کند. این آزمون‌های سخت‌گیرانه البته نتیجه‌ای جز دست‌نیافتنی‌بودن حقیقت ندارند. اما این نتیجه، یعنی دست‌نیافتنی‌بودن حقیقت نتیجه جزمیت سلبی در شکاکیت پورونی نیست بلکه حاصل گزارش کردن دستاورد شکاک پورونی تاکنون است. سکستوس در PH I.4 شکاک را چونان شارح مآوقع معرفی می‌کند:

درباره هیچ‌یک از موضوعاتی که گفته خواهند شد، هیچ تأکید قاطعی نداریم، چنان‌که گویی حقیقتاً چنان هستند که می‌گوییم، بلکه هرچیز را به‌نحو گزارش‌گونه (ιστορικῶς)^۲ و مطابق با آنچه اکنون برای ما ظاهر می‌شود، گزارش می‌کنیم.^۳

حصول بی‌تشویشی ازطریق تکافؤ و تعلیق حکم و حصول بی‌تشویشی ازطریق کشف حقیقت هیچ‌یک جانشین دیگری نیست. هر دو راه‌هایی برای حصول بی‌تشویشی هستند اما ازآنجاکه دومی تاکنون به سرانجام مطلوب نرسیده شکاک پورونی به طریق نخست سرسپرده اما به این معنا نیست که مسیر کشف حقیقت را کنار گذاشته است. اگر حقیقت، بنابه تعریف، در زمان دستخوش تغییر و دچار تزلزل نمی‌شود، آنگاه حصول حقیقت با چنین ویژگی‌ای در نسبت با حصول حقیقت ازطریق تکافؤ و تعلیق حکم که در زمان و با ارائه ادله و استدلال‌های تازه پیوسته در معرض برهم‌خوردن و ازمیان‌رفتن است بی‌تشویشی بهتری است. «بهتر بودن» در اینجا ویژگی مطلق بی‌تشویشی حاصل از کشف حقیقت نیست که شکاکیت پورونی را دچار ناسازگاری کند بلکه بهتر خوانده‌شدنش در نسبت با بی‌تشویشی حاصل از تکافؤ و تعلیق حکم است. چنین بی‌تشویشی‌ای حتی با اختلاف‌نظر ممکن نیز به

^۱ اختلاف‌نظر ممکن بسیار شبیه است به آنچه در آینده در فلسفه علم با عنوان فرااستقرای بدبینانه طرح می‌شود. استدلال سکستوس که در PH I.34 مطرح می‌شود بدین سان است: ۱. بوده است مواردی که آنچه درست یا قوی (ἰσχυρῶς و ὑγιῆς) به نظر می‌رسید بعداً با ادله و استدلال‌هایی متکافع درستی و قدرتش به چالش کشیده شد؛ ۲. اگر ادعایی اکنون یا در آینده درست یا قوی به نظر رسد و ادله و استدلال‌هایی علیه آن نباشد، آنگاه تواند بود که مثل موارد گذشته در آینده غیرقانع‌کننده‌بودنش آشکار شود؛ ۳. نتیجه، اگر ادعایی اکنون به نظر درست یا قوی می‌رسد نباید آن را تصدیق کرد.

^۲ ἀπαγγέλλω / apangellō

^۳ واژه ιστορικῶς حالت قیدی مشتق از لفظ ιστορικός است و در اینجا به معنای «به‌نحو تاریخی، به شیوه مورخانه» ترجمه می‌شود. سکستوس در PH I.15, 197, 203 نیز اشاره می‌کند که پورونی صرفاً انفعال یا انفعال انسانی‌ای (ἀνθρωπείου πάθους یا πάθος) که متحمل می‌شود را روایت می‌کند یا گزارش می‌کند (او از فعل ἀπαγγέλλω و διηγέομαι استفاده می‌کند که در معنای روایت کردن و گزارش کردن به کار می‌روند).

^۴ ἄλλα κατὰ τὸ νῦν φαινόμενον ἡμῖν ιστορικῶς ἀπαγγελλομεν περὶ ἐκάστου / alla kata to nyn phainomenon hēmin historikōs apangellomen peri hekastou

مخاطره نمی‌افتد.

چنین نیست که رسیدن به هر رأی ایجابی یا سلبی می‌تواند به تشویش بینجامد و در نتیجه پورونی می‌کوشد که حکم را تعلیق کند و هدفش اساساً رسیدن به حقیقت یا کشف حقیقت نیست. این ادعا در پرتو این فرض معنادار می‌شود که معیاری برای حقیقت وجود ندارد و چون دست‌کم تاکنون چنین معیاری در دست نداریم و هرگونه تصدیق یا تکذیب نوعی جزمیت یا نظرپردازی است و به تشویش می‌انجامد. اما آن بی‌تشویشی حقیقی که از حصول حقیقت حاصل می‌آید وجود معیاری برای حقیقت را مفروض می‌گیرد. اما درست به این دلیل که چنین معیاری تاکنون به دست نیامده است، ادعای کشف حقیقت، سلباً یا ایجاباً، به تشویش می‌انجامد نه اینکه پورونی قصدی برای کشف حقیقت نداشته باشد.

نتیجه‌گیری

تناقض میان دو بند $PH\ I.1-2$ و $PH\ I.28-29$ را پژوهشگران به انحاء مختلف پاسخ داده‌اند. برخی اساساً علاقه شکاک به کشف حقیقت را زیر سؤال برده‌اند و برخی نیز فعالیت فلسفی شکاک را به دو دوره پیشاشکاکانه و دوره شکاکانه تقسیم کرده‌اند و بدین‌سان کوشیده‌اند تناقض را بلاموضوع کنند. تفسیر نخست با $PH\ I.1-3$ ناسازگار است و تفسیر دوم بر دو مرحله در فعالیت فلسفی پورونی‌ها مبتنا دارد که سکستوس در متون خود سخنی از آن نگفته است. در تفاسیر دسته دوم، برای پژوهش پورونی نحوی از جست‌وجوی حقیقت لحاظ شده است که از جست‌وجوی حقیقت به معنای معمول کلمه در پژوهش فلسفی دورتر است. براین‌اساس، برنامه پژوهشی پورونی، دست‌کم در مرحله دوم، معطوف به حقیقت شده است. نقطه ضعف یا اشتباه هر دو دسته تفاسیر این است که فرض می‌گیرند بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم همان است که پورونی در آغاز در پی آن بود. اما کوشیدیم نشان دهیم که بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم با بی‌تشویشی حاصل از کشف حقیقت تفاوتی اساسی دارد. تفاوت این دو بی‌تشویشی در ثبات آن‌هاست. بی‌تشویشی همزاد تعلیق حکم پیوسته در مواجهه با شواهد و استدلال‌های تازه در مخاطره قرار می‌گیرد و پورونی را به فعالیت فلسفی در جهت کشف حقیقت وامی‌دارد. در نتیجه، حتی اگر کشف حقیقت هدف اصلی شکاک نباشد، بازهم بی‌تشویشی بدون رسیدن به حقیقت حاصل نمی‌شود. بی‌تردید اگر پورونی از آغاز و در ادامه برنامه پژوهش خود مفروض داشته باشد که کشف و حصول حقیقت است که او را به بی‌تشویشی می‌رساند آنگاه خود این باور می‌تواند به تشویش خاطر پورونی بینجامد. اما پورونی نه به چنین باوری نه به فرض آن برای برنامه پژوهشی‌اش نیازی ندارد. آنچه پورونی را وامی‌دارد که برای رسیدن به بی‌تشویشی پژوهشش را بیاغازد می‌تواند هر چیزی باشد: تربیت، ساختار روانی، توصیه گروهی از فیلسوفان یا جز این‌ها، اما آنگاه که وی برنامه پژوهشی‌اش را آغازید و نتوانست به حقیقت دست یابد آنگاه است که با تعلیق حکم دیگر بار در چرخه تاکنون بی‌پایان پژوهش گرفتار می‌آید. بدین‌سان است که تعلیق حکم هم شرط استمرار پژوهش است هم موقتاً بی‌تشویشی برای پورونی فراهم می‌آورد. از آنجا که مسیری که برنامه پژوهشی پورونی طی می‌کند مسیری نیست که پورونی بر آن جازم باشد، چنین نیست که او به نحو جازم پافشاری کند که الاً لابد باید با کشف حقیقت به بی‌تشویشی رسید و از پیشنهاد مسیرهای دیگری که به بی‌تشویشی بینجامد استقبال می‌کند اما در عمل تعلیق حکم که علی‌الظاهر از مسیرهای پیشنهادی‌ست نمی‌تواند به بی‌تشویشی پورونی بینجامد و او تا طرح پیشنهادی تازه برای رسیدن به بی‌تشویشی همان مسیری که در آغاز طرح‌ریزی شده بود، یعنی جست‌وجوی حقیقت را دنبال می‌کند. براین‌اساس، مطابق مفهوم اشتیاق‌گرایی **برایان ری‌بیرو (۲۰۲۱)**، مدعی شدیم که شکاک پورونی به‌سان حکیم رواقی نمونه‌ای آرمانی است که الزاماً بنا نیست تحقق تاریخی داشته باشد. به بیان دیگر، بنا نیست که پورونی‌ای در تاریخ پیدا شود که با رسیدن به حقیقت درباره همه‌چیز به بی‌تشویشی دست یابد. حتی اگر پیشنهاد شود که با تعلیق حکم درباره همه‌چیز می‌توان به بی‌تشویشی رسید بازهم گویی این مسیر مسدود است و دیگر بار پورونی

در این معنا، یعنی در معنای کسی که قادر بوده است حکم را درخصوص همه چیز تعلیق کند، نمونه‌ای آرمانی از پورونی است. چون نه امکان چنین تعلیق حکمی درباره همه چیز، درعمل، وجود دارد نه چنین تعلیق حکمی از گزند ادله و استدلال‌های تازه در امان خواهد بود.

References

- Annas, J. & Barnes, J. (1985), *The Modes of Scepticism: Ancient Texts and Modern Interpretations*, Cambridge University Press.
- Annas, J., and J. Barnes (2000), *Sextus Empiricus: Outlines of Scepticism* (Cambridge Texts in the History of Philosophy), Cambridge: Cambridge University Press, second edition.
- Bailey, A. (2002), *Sextus Empiricus and Pyrrhonian Scepticism*, Oxford University Press
- Barnes, J. (1990), *The Toils of Scepticism*, Cambridge University Press.
- Bowden, Ch. (2024), Inquiry, value, and some peculiarities in Pyrrhonist's psycholog. *Synthese*, 203:175. <https://doi.org/10.1007/s11229-024-04601-3>
- Brennan, T. (1999), *Ethics and Epistemology in Sextus Empiricus*, Routledge
- Brochard, V. (1899), *Les Sceptiques Grecs*, Paris: Imprimerie nationale
- Bury, R.G., trans. (1939-49) *Sextus Empiricus* (Loeb Classical Library), 4 volumes, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Castagnoli, L. (2018), *Ancient Self-Refutation: The Logic and History of the Self-Refutation Argument from Democritus to Augustine*. Cambridge University Press.
- Catapano, M. (2017), The Two Modes of Scepticism and the Aporetic Structure of Foundationalism. *Méthexis* 29(1), pp. 107-120. <https://doi.org/10.1163/24680974-02901006>
- Corti, L. (2005). *Scepticisme et Langage*, Vrin.
- Dunphy, R. (2022). From Proto-Sceptic to Sceptic in Sextus' Outlines of Pyrrhonism. *Apeiron: A Journal for Ancient Philosophy and Science* 55 (3), 455-484.
- Eichorn, R. (2020). Sextus Empiricus on Isotheneia and Epoche: A Developmental Model. *Sképsis: Revista de Filosofia* 21(11), 188-209.
- Floridi, L. (2002). Sextus Empiricus: the transmission and recovery of pyrrhonism. *American classical Studies*, Vol. 46. Oxford and New York: Oxford University Press.
- Friedman, J. (2013). Question-directed attitudes. *Philosophical Perspectives* 27(1), 145-174. <https://doi.org/10.1111/phpe.12026>
- Friedman, J. (2017). Why Suspend Judging? *Nous* 51(2): 302-326. <https://doi.org/10.1111/nous.12137>
- Grgić, F. (2012). Investigative and Suspensive Scepticism. *European Journal of Philosophy* 22(4), 653-673. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0378.2012.00521.x>
- Hankinson, R. J. (1998). *The Sceptics*, Routledge.
- Hankinson, R. J. (2020). The Sceptical Inquirer. *History of Philosophy & Logical Analysis* 23(1), 74-99.
- James M. (trans.) (2018), *Diogenes Laertius, Lives of the Eminent Philosophers*, Oxford University Press.
- Machuca, D. (2021). Can the Skeptic Search for Truth? *Elenchus*, 42(2), 321-349. <https://doi.org/10.1515/elen-2021-0017>
- Naess, A. (1968). *Scepticism*, Routledge.
- Palmer, J. A. (2000). Sceptical Investigation. *Ancient Philosophy* 20(2), 351-375. <https://doi.org/10.5840/ancientphil200020234>
- Pellegrin, P. (1997). *Esquisses Pyrrhoniennes*, Édition du Seuil.
- Perin, C. (2020). Tranquillity as the goal in Pyrrhonian Skepticism. *The Routledge Handbook of Hellenistic Philosophy*, Edited by Kelly Arenson, Routledge.
- Polito, R. (2007). Was Skepticism a Philosophy? Reception, Self-Definition, Internal Conflicts. *Classical Philology* 102(4). pp.333-362. <https://doi.org/10.1086/588504>

- Ribeiro, B. C. (2021). *Sextus, Montaigne, Hume: Pyrrhonizers*, Brill.
- Sienkiewicz, S. (2019). *Five Modes of Scepticism: Sextus Empiricus and the Agrippan Modes*, Oxford University Press.
- Smith, P. J. (2022). *Sextus Empiricus' Neo-Pyrrhonism*, Springer.
- Striker, G. (1996). On the Difference Between Pyrrhonists and Academics. *Essays on Hellenistic Epistemology and Ethics*, Cambridge University Press.
- Striker, G. (2022). Scepticism as a Kind of Philosophy. *From Aristotle to Cicero: Essays on Ancient Philosophy*, OUP. <https://doi.org/10.1515/agph.83.2.113>
- Svavarsson, S. H. (2021). Disturbance in the Outlines of Sextus Empiricus. *Phronesis* 66 (4), 402-425. <https://doi.org/10.1163/15685284-bja10046>
- Svavarsson, S. H. (2024). Investigation and Tranquillity in Sextus Empiricus. *Phronesis* 69(1), 97-121. <https://doi.org/10.1163/15685284-bja10079>
- Vlasits, J. (2025). Sextus Empiricus on Inquiry and Suspension of Judgment. *Suspension in Epistemology and Beyond*, Routledge.
- Vogt, K. M. (2010). Scepticism and action. *The Companion to Ancient Scepticism*, Richard Bett (ed.), Cambridge University Press.